Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабрьин 21-һээ гарана | № 168 (13974) | 1975 оной июлиин 19, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

ЭНЭЭР ҺУНГАГДАҺАН СОВЕДҮҮД

айгша оной июниин 15-да боложо үнгэрһэн һунгал- республикымнай бүхы шахуу һунгагшад, Россиин ерациин ажалшадтай адли, коммунистнуудай ба пар- абэшэ хүнүүдэй бата нэгэдэлэй кандидадуудай тү- дуугаа үгөө. Тиигэжэ тэдэнэр Советскэ Союзай Ком- ис партиие тойрон нягта жагсаалтай байһанаа, парти равительствынгаа дотоодын болон гадаадын полити- бүрин һайшаажа байһанаа, манай социалис гүрэнэй хүсые шэн габьяата ажалаараа саашадаашье бэхи- лхээр шиидэнги байһанаа дахинаа гэршэлээ.

уряад оронойнай ажалшад республикынгаа 19 ай- й, 5 хотын, 3 районой (Улаан-Үдэ), 164 сельскэ, оной болон 24 поселково ажалшадай депутадуудай дүүдтэ депутадуудаар 8550 түрүү хүбүүд, басагадаа үдэлмэришэдэй, таряашадай, алба хаагшадай түлөө- эдые һунгаа. Һунгагдаһан депутадуудай дунда 5131 гэхэ гү, али 60,1 процентнь хүдэлмэришэд ба кол- игууд, 3818 хүн гэхэ гү, али 44,7 процентнь эхэ- нүүд.

жалшадай депутадуудай нютагай Соведүүд хадаа ню- соогоо гүрэнэй засагай орган юм. Тэдэнэр партийна изацинн хүтэлбэри доро хууляар үгтэһэн эрхынгээ ээгээр нютагайнгаа промышленность, хүдөө ажахы, культура хүгжөөхэ, хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ аха, худалдаа наймаа эмхидхэхэ, элүүрые хамгаал- рдэм ухаа дэлгэрүүлхэ, ажалшадые хүмүүжүүлхэ, журам сахиха болон бусад шухала асуудалнуудаар ургэлжэ һонирхожо, бодото хэмжээнүүдые абажа й.

арти болон правительствын һүүлэй жэлнүүдтэ гарга- тогтоол, хуулинуудые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тү- оролдон, ажал хүдэлмэреэ нилээд һайжаруулһан агай Соведүүд манай республикада үсөөн бэшэ. Тэдэ- зарим нэгые дурдаа һаа, Кабанскын, Прибайкалиин, ажанай, Сэлэнгын, Яруунын, Зэдын аймагуудай Со- үүд, Сэлэнгын аймагай Загастайн, Бэшүүрэй аймагай Бага-Куналейн, Кабанскын аймагай Кабанскын, ин-Үдын аймагай Хүйтэнэй, Хурамхаанай аймагай нэй сомсельсоведүүд, тэдэнэй гүйсэдкомууд болоно. йндэхи табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэ- тула республикымнай ажалшад эсэшэ сусашагүйгөөр дожо байна. Үнгэрөөшэ дүрбэн жэлэй туршада рес- икын промышленна үйлэдбэри 1970 онойхиһоо 3 процент, продукци худалдалгын хэмжээн 43,4 про- ургаа. Хүдөө ажахымнай байдал нилээд урагшаа ю. 1970 онтой жэшэбэл, мяха худалдалга 25,4 про- т, һү—16,8 процент, ноохо—16 процент, үндэгэн 2 процент ехэ болоо. Иимэ ехэ хүдэлмэри бүтээлгэдэ рэ дурсагдаһан болон бэшэшье нютагай Соведүүдэй, нэй гүйсэдкомуудай үүргэ бага бэшэ.

үсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлые амжалтатай- р дүүргэхын, Коммунис партиингаа XXV съездые нэ- эй түрэтэйгөөр угтахын түлөө бүгэдэ арадай социалис үрысөөнэй үргэн далайсатайгаар дэлгэржэ байха үедэ нэр һунгагдаһан нютагай Соведүүд ажал хүдэлмэреэ лбэ. Тиимэһээ аймагай, сомоной, сельскэ болон по- ково Соведүүд, тэдэнэй гүйсэдкомууд, саг үргэлжын иссинууд, депутадууд гүрэнэй түсэбэй, ажалшадай, лективүүдэй абаһан социалис уялгануудай ямараар үргэдэжэ байһые ходо шалгажа, хинажа байха болоно.

Мүнөө хүдөө нютагта тон харюусалгатай хаһа саг д байна. Республикымнай бүхы колхоз, совхозуудта иной ноохон хайшалагдажа, зарим тээ дүүрээд байна, аанагүй ниитын адуу малда тэжээл бэлдэгдэжэ лбэ, ургаса хуряалгын хүдэлмэри ойртобо. Ажахын он политическэ удха шанартай эдэ кампанинуудые саг эртонь, һайн шанартайгаар үнгэргэхын тула нютагай дүүд, тэдэнэй гүйсэдкомууд, саг үргэлжын комисси- д, депутадууд ажалшадай дунда эмхидхэлэй болон уулагжын ехэ хүдэлмэри ябуулха зорилготой.

ютагай Соведүүд, тэдэнэй гүйсэдкомууд, саг үргэл- комиссинууд харьяата предприяти, организаци, эмхи анүүдай, колхоз, совхозуудай промышленна ба хү- ажахын продукци гаргаха арга боломжонуудаа хэр өөр хэрэглэжэ, түсэб уялгануудаа ямараар дүүргэжэ ые ходо шалгажа, хинажа, сесси, заседанинууд дээ- аража, дутуу дунданууднь элирүүлэн заажа, шуха- хэмжээнүүдые абажа байха уялгатай.

унгалтын урда тээ болоһон суглаанууд дээрэ һуна- ад депутадуудтаа олон, элдэб янзын захяа, эрил- үдые үгэһэн юм. Илангаяа хүн зоной ажаһуудалай этэ хангаха, худалдаа наймаанай, элүүрые хамгаалха, эрдэлэй болон соёл культурын эмхи зургаануудай хү- эри һайжаруулха, һуурин, тосхон болон хотонуудые һайхан, ариг сэбэр, болбосон түхэлтэй болгохо, бай- гэрнүүдые болон бэшэшье барилгануудые түргэнөөр ар һайнтайгаар бариха асуудалнуудаар олон дурад- нууд ороо.

ютагай олонхи Соведүүд һунгагшадай захяа эрилтэ- дые хамтаруулан сесси дээрэ хараад, бодото хэмжээ втануудые баталан абаа. Аймагай, районой, сельскэ, оной болон поселково Соведүүдэй гүйсэдкомууд, саг лжын комиссинууд, депутадуудай сесси дээрэ бата- абтаһан тус хэмжээ ябуулгануудай дүүргэлтые ходо лгажа, бодото хэмжээнүүдые абажа байха зорилготой.

Шэнээр һунгагдаһан Соведүүдтэ түрүүшынхеэ һунгаг- ан депутадууд тэрэ тоодо залуушуул олон. Тэдэнине етскэ органуудай ажал хүдэлмэри хэжэ, депутадайн- уялга һайнаар дүүргэхээр һургаха тон шухала. Аймагай районой, сельскэ, сомоной болон поселково Соведүү- гүйсэдкомууд залуу депутадуудай һургуули бай- лха, түрүүшынхеэ һунгагдаһан депутадуудтай семинар, лөө үнгэргэхэ, ажал хүдэлмэридөө эдэбхитэйгээр ха- дуулха ёһотой.

уряад оронойнгоо арад түмэнэй политическэ ба ажа- й тон ехэ дэбжэлтые хүтэлбэрилэн, тэдэнэй ажал хү- эридэ али болохоор туһалан, түсэбтэ табан жэлэй эб, уялгануудые амжалтатайгаар дүүргүүлхэ, түрэл ртиингаа XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтуулха шэ шэнээр һунгагдаһан Соведүүдэй шухала зорил- мүн.

ШУБУУШАД АМЖАЛТАТАЙ

Кабанскын аймагай Байгал колхозой гэшүүд түгэсхэхы жэлдэ абаһан уялгаа амжалтатайгаар дүүргэнэ. Гүрэндэ загаһа тушааха түрүүшын хахад жэлэй даабари үлүүлэн дүүргэгдэө. Энэ колхозой гэшүүд хэдэхэн жэлэй саана нугаһа тэжээжэ эхилһэн юм. Мүнөө фермэдэнь 60 мянган нугаһад тоологдоно. Фермын шубуушад эдэнээ һайнаар адуулжа, тооень улам олошоруулжа, гүрэндөө нугаһанай мяха ехээр тушаана.

Фермын бэрхэ шубуушад Н. В. Шакурко, Т. Н. Мищенина, А. Д. Хлычова, Ф. Ч. Гусева гэгшэд ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандана. Жэшээлхэдэ, Фанна Гусева үдэртөө 2 мянган үндэгэ суглуулха даабаряа 300-400-гаар үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шубуушан Ф. Ч. Гусева,; фермын бэрхэ шубуушад (зүүн гарһаа) В. Н. Шакурко, Т. Н. Мищенина, А. Д. Хлычева, Л. В. Кыштымова, Л. М. Степанова гэгшэд ажалдаа ерээд хөөрэлдэжэ байна.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

XXV КПСС-эй СЪЕЗДЫН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ЖЭГДЭРЭН ОРОБО

ХЯАГТА. **(Телефоноор абтаба).** «Родина» колхоз энэ жэлдэ адаг 60 центнер үбһэ хуряажа абаха түсэбтэй. Сабшалангай ногоон хэзээ хэзээнэйхиһээ һайн, гектар бүриһөө дунда зэргээр 20—23 центнер үбһэн лаб абтахаар. Иимэһээ хараалһан зорилгоёо бэелүүлхэ арга боломжотой. Ниитынгээ адууһа малда тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ тус ажахы һайнаар бэлдэө. Колхоз дотор эмхидхэгдэһэн 23 звено бултааран сабшалан дээрээ гаража, үбһэ хуряалгаяа эхилбэ.

Колхозой правлени болон партком үбһэшэдэй социалис мүрысөөнэй гурим шэнээр зохёожо, бултанда мэдээсэө. Тэрэнэй ёһоор мүрысөөнэй дүн таба хоноод лэ соссологдожо байха. Түрүүлһэн звенодо дамжуулгын улаан вымпел, отделенидэ дамжуулгын Улаан туг барюулагдаха юм. Үбһэ хуряалгын хүдэлмэриин дүүрһэнэй һүүлээр мүрысөөнэй эсэсэй дүн гаргагдаха. Тиихэдэ эгээл эрхим үрэ дүн туйлаһан звеногой коллектив дамжуулгын Улаан туг гартаа бахим бариха, 60 түхэриг мүнгэн шанда хүртэхэ бшуу.

Ц. БАБУШЕЕВ.

БОГОНИ БОЛЗОРТО

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз хонидой ноохо хайшалжа дүүргэбэ. Хүдэлмэриин 12 үдэр соо бүхыдөө 42,500 хониной ноохон суглуулагдажа, 1468 центнер «сагаан алтан» гүрэндэ тушаагдаа. Энэ харюусалгатай ажалдаа шалгарагшад эндэ нилээд олон. Жэшээлбэл, Ташарай, Намагай пунктнуудай эрхим хайшашад Владимир Шойсорунов, Марат Галсанов, Лубсан-Жаргал Батуев, Надежда Бадмацыренова, Цырен Балданов гэгшэд үдэрэйнгөө даабарииe 150—200 процент дүүргэдэг байба.

Р. БАЛДАНОВ.

Сэлэнгэ.

ДААБАРЯА ХОЛО ҮЛҮҮЛНЭ

ЗЭДЭ. Оёорой совхозой хонишодой бригадануудта сагаан «алта» хуряаха халуун хаһа түлэг дундаа. Нооһо хайшалдаг пунктнуудта мүнөө электро-машинкануудай таршаганаан таһалданагүй. Дүршэлтэй бэрхэ хайшашад Надежда Петрова, Вера Иванова, Аграфена Тугаринова болон залуушуул хонидые түргэн аргаар хайшалжа онсо шалгарна.

Эдэ үдэрнүүдтэ дүрсагдагша ажахыда сагаан «алта» суглуулха хаһань дүүрэхэ дүтэлэнхэй.

Б. ЦЫРЕНОВ

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Дүршэлтэй хайшашан Вера Иванова. Хайшалагдаһан нооһон илгагдажа тушаагдана.

Авторай фото.

ГЕКТАРАЙ 14 ЦЕНТНЕР

ХОРИ. Дээдэ-Тайлсын совхозой Василий Филипповэй хүтэлбэрилдэг үбһэшэдэй оньһожоруулагдамал звено аймаг дотороо эгээн түрүүлэн тэжээл бэлэдхэжэ эхилээ һэн. Энэ звенодо 3 трактор, тракторай 3, морин нэгэ косилка, 2 тармуур ба һүрн сомохо, бухал шэрэхэ, үбһэ тюклэн уяха оньһон машинанууд даалгагдажа, бүхыдөө 25 хүн ажаллана.

Дурсагдагша звеногой үбһэшэд түрүүшын үдэрһөө эхилжэ эршэмтэйгөөр ажаллажа, томо һүрнүүдые бодхоожо захалаа. Хүтэлбэрилэгшэ В. Филипповэй мэдүүлһэнэй ёһоор, бүхы 360 гектар сабшалангһаа 4900 центнер үбһэ хуряаха даабаритай юм. Тиин энэ түсэбынь лаб дүүргэгдэхээр.

Гэхэтэй хамта, тус совхоздо ногооной гурил бэлэдхэхэ хүдэлмэри түлэг дундаа. Үнинэй механизаторнууд П. Утенков, К. Белых гэгшэд АВМ-0,4 түхэлэй агрегадые гурбан халаанда зогсоолтогүй хүдэлгэжэ, суудхын дунда зэргээр 2—2,5 тонно шэмэтэ тэжээл бэлэдхэнэ.

Б. ЛАЙДАПОВ.

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ЖЭШЭЭГЭЭР

Нээмэл аргаар нүүрһэ малтадаг Бага-Холбоолжоной уурхайн коллектив юһэдэхи табан жэлдэ ехэ эдэбхитэйгээр хүдэлжэ байна. Нүүрһэ малтаха һара бүриин даабари үлүүлэн дүүргэгдэнэ. Манай уурхайн хүдэлмэришэд газар малтаха шэнэ арга хэрэглэһэн, оньһон техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа шадаһан дээрэһээ, иимэ һайн үрэ дүн туйлана гэжэ хэлэхэ байнаб.

Байгша оной зургаа һарын даабариһаа гадуур аяар 71 мянган тонно нүүрһэн малтагдаһан байна. Бага гаргашатайгаар ехэ нүүрһэ малтаһан дээрэһээ коллективнай үйлэдбэридөө 134 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулһан юм. Үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада 40 процентээр ехэ нүүрһэн малтагдаба.

Энэ тоо, баримтануудые хараад үзэхэдэ, манай уурхайн хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд яһала һайнаар хүдэлжэ гараа гэжэ тэмдэглэмээр.

Манай коллективтэ ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг бэрхэ мэргэжэлтэд олон. Эдэнэр ажалаа һайнаар эмхидхэжэ шадана. Экскаваторнуудай машинистнууд П. В. Балалаешников, П. И. Коновалов гэгшэд халаан бүриингөө даабари 20—25 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Уурхаймнай хүдэлмэришэд, нэгэн бултанай, булта нэгэнэй түлөө» гэһэн уряа доро ажаллажа байна. Тиимэһээ абаһан уялгаа амжалтатайгаар дүүргэнэ. Манай хүдэлмэришэд партиин XXV съездэдэ зорюулан, дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаад, тэрэнээ үнэн сэхэ ажалаар бэелүүлжэ байна.

В. СТАНКЕВИЧ,

нээмэл аргаар нүүрһэ малтадаг Бага-Холбоолжоной уурхайн түсэблэлгын таһагай ахамад инженер.

УЯЛГА ДҮҮРГЭГДЭЭ

Ажал хэрэгээрээ нэгэнтэ бэшэ шалгарһан манай коллектив табан жэлые амжалтатайгаар түгэсхэхын түлөө шармайн оролдожо байна. Тэдэнэй энэ зорилгоёо бодото дээрэнь бэелүүлжэ байһые үнгэрһэн хахад жэлэй үрэ дүнгүүд элеэр харуулна.

Электродвигатель, автокрануудые, арад зоной үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүдые бүтээхэ түсэб үлүүлэн дүүргэгдэө. Коллективнай табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Хахад жэлэй туршада түсэбһөө гадуур 199 мянган түхэригэй продукци худалдагдаа. Энэнь социалис уялгаар хараалагдаһанда орхо-доо һураггүй ехэ юм.

Түсэбөө, социалис уялгаяа дүүргээгүй нэгэшье цех, участок, бригада заводтомнай үгы. Түгэсхэхы энэ жэлдэ коллективүүд эршэмтэй ажаллана.

Хүдэлмэришэд продукциингаа шанар тушаа анхаралаа багашье һуларуулаагүй. Тиигэжэ эрхим шанартай продукци бүтээн гаргагдана. Энэнь дахинаа һаяхан лаблагдаа. Урдань эрхим шанарай Гүрэнэй тэмдэгтэ хүртэһэн 33 түхэлэй электродвигатель энэ тэмдэгээ дахин гэршэлһэн үнэмшэлгэ абтаа.

Мүн үргэн хэрэглэлэй эд бараанай шанар һайн. Заводто бүтээгдэдэг электрокипятильнигууд, электрочайнигууд һайнаар хэгдэнэ, тиимэһээ, наймаанда гүйсэтэй байна. Эдэ зүйлнүүд оронойнай олон область, хизаар, Ураалһаа эхилээд Чукотка хүрэтэр эльгээгдэнэ. БАМ-ай барилгашад манай энэ продукци хэрэглэдэг болоо.

Манай хүдэлмэришэд түгэсхэхы жэлдэ шэнэ амжалта туйлажа, партиин XXV съездые угтаха арга боломжонуудаа хараалаад, социалис шэнэ уялга абаба.

Н. ШАДРИНА.

«Электромашина» заводой экономист.

«СОЮЗ-19», «АПОЛЛОН» ГЭЖЭ ОНГОСОНУУДАЙ ЭКИПАЖНУУДТА— КОСМОНАВТНУУД АЛЕКСЕЙ ЛЕОНОВ, ВАЛЕРИЙ КУБАСОВ, ТОМАС СТАФФОРД, ВЭНС БРАНД БА ДОНАЛЬД СЛЕЙТОНДЭ

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛЬГЭЭҺЭН АМАРШАЛГА

Гайхамшаг үйлэ хэрэгээр — «Союз-19» гэжэ совет замбуулинай онгосын «Аполлон» гэжэ американ замбуулинай онгосотой түрүүшынхеэ залгалдан холбодоһоорнь таанадые совет арадай үмэнэһөө, өөрынгөө зүгһөө халуунаар амаршалнаб.

Научна туршалгануудай орёо программа бэелүүлхын тула таанадай хэһэн хамтын хүдэлмэриин хойноһоо бүхы дэлхэйн хүн зон бууралшагүй анхаралтайгаар, омогорхол баяртайгаар адаглажа байна. Совет, американ эрдэмтэдэй, конструкторнуудай, космонавтнуудай хамтааран зохёон бэелүүлжэ байгаа техническэ шиидхэбэринүүдэй зүб байһые энэ ушар баталба. «Союз» — «Аполлон» хадаа ерээдүйн уласхоорондын замбуулинай станцинуудай һүлдэ мүн гээд хэлэжэ болоно.

Газарые тойрон дабшадаг түрүүшын хэмэл одоной, замби түби руу хүнэй түрүүлэн ниидхүүлэгдэһэнһээ хойшо замбуулин хадаа уласхоорондын харилсаанай оршон дайда болоо. Шахардуу байдалай һуларалга, совет-американ харилсаанда туйлагдаһан амжалта замбуулин дайдада уласхоородын түрүүшын ниидэлгэ хэхэ таарамжатай байдал байгууһан байна. Эб найрамдалай ба бүхы хүн түрэлтэнэй хүгжэлтэ дэбжэлтын аша туһада оронуудай ба арадуудай хоорондо научна холбоо барисаа үргэнөөр, аша үрэ ехэтэйгээр хүгжөөхэ шэнэ арга нээгдэнэ.

Замбуулин дайда шэнжэлгын түүхэдэ шэнэ хуудаһа нээхэ агууехэ нэрэ хүндэ таанадта, замби түбиие эрэлхэгээр шэнжэлэгшэдтэ, тудаһан байна. Хараалһан программая амжалтатайгаар дүүргээд, амгалан һайнаар Газартаа бусахыетнай хүсэнэб.

Л. БРЕЖНЕВ.

«СОЮЗ-19», «АППОЛОН» гэжэ онгосонууд залгалдан холболдоо

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

«Союз-19» гэжэ совет замбуулинай онгосо «Аполлон» гэжэ американ замбуулинай онгосотой 1975 оной июлиин 17-до Москвагай сагаар 19 час 12 минутада залгалдан холболдоһон байна. Хоёр оронoй замбуулиниие шэнжэлэгшэд: совет космонавтнууд — Алексей Леонов, Валерий Кубасов американ астронавтнууд — Томас Стаффорд, Вэнс Бранд, Дональд Слейтон космонавтикын түүхэдэ түрүүлэн хэгдэжэ байгаа хамтын ниидэлгэдэ хабаадана.

Энэ туршалга хэхын тула замыень хоёр дахин тааруулан табиһанай удаа «Союз-19» гэжэ онгосо хабсаралгын замда гаргагдаһан байгаа. Залгалдан холболдохоһоо урид хоёр тойролгын үедэ экипаж онгосоёо гараараа жолоодожо, тусгаар хараалагдаһан замдань гаргаһанай һүүлээр американ онгосодо дүтэлүүлһэн байна. Хоёр онгосын хоорондо 10 метрэй үлэхэдэ, «Союз-19» гэжэ онгосо дээрэ тодхогдон табигдаһан залгалдан холболдолгын сагаалса хэрэглэһэнэй ашаар «Аполлон» гэжэ онгосо аргааханаар дүтэлһэн байна.

«Союз-19», «Аполлон» гэжэ замбуулинай онгосонуудай саашадаа хоёр суудхын турша соо хамтадаа ниидэхэ үеэр эдэнэй экипажнууд нэгэнһээ нүгөөдэ онгосо руугаа орожо, хамтааран научна туршалгануудые хэхэ байна.

Совет, американ талануудай хоорондо үгэеэ ойлголсоһоной үндэһөөр, космонавтнуудай нэгэ нэгэндээ айлшалан орохо үедэ национальна тугууд, замбуулин дайда шэнжэлхэ ба амгалан байдалда тэрэниие ашаглаха талаар харилсаа тогтоохо тухай, СССР-эй, США-гай хоорондохи хэлсээнэй текстнүүдые, дурасхаалта медальнуудые, мүн СССР ба США-да тарижа һуулгагдаха модоной үрэһэ андалдан абалсаха юм. Залгалдан холболдоһон онгосонууд дээрэ экипажнууд «Союз-19», «Аполлон» гэжэ онгосонуудые залгалдуулан холболдуулһан тухай үнэмшэлгэдэ гар табигдаха.

Уласхоорондын экипажтай «Союз» — «Аполлон» гэжэ замбуулинай онгосонууд ниидэлгээ үргэлжэлүүлһээр.

«САЛЮТ—4» НИИДЭҺЭЭР

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). «Салют-4» гэжэ научна станциин экипаж научно-техническэ шэнжэлэлгын программая, Газар шадарай замда туршалгануудаа бэелүүлжэ үргэлжэлһөөр. Петр Климугай, Виталий Севастьяновай хүдэлмэриин ээлжээтэ үдэр хүнгэншэг байба. Космонавтнууд шэнжэлэлгэнүүдэйнгээ дүнгүүдые гуримшуулһан, саашанхи хүдэлмэридөө научна зарим приборнуудые бэлдэһэн байха юм.

Һүүлэй үедэ «Салют-4» гэжэ станциин Газарай һүүдэртэ оронгүй ниидэһэнһээ уламжалан, станциин газаа тала халуун элшэ туяада ехээр сохигдоһон байгаа. Иимэ эрхэ байдалда станциин таһалганууд соохи температура тусхай түхеэрэлгын, вентиляторнуудай туһаламжаар нэгэ жэгдэ байлгагдаа.

Үдэрэй туршада космонавтнууд станциин досоо талын кино ба фото-буулгабари, физическэ упражненинүүдые хэһэн, амарһан байна.

Петр Климугай, Виталий Севастьяновай бэе махабад һайн. Станциин бүхы түхеэрэлгэнүүд жэгдэ һайнаар хүдэлнэ. Таһалганууд соохи температурань — 21 градус дулаан, агаарай дарасань — мүнгэнэй уһанай столбын 800 миллиметр, 58 процент шииг нойтотой.

«Салют-4» гэжэ замбуулинай станци ниидэжэ үргэлжэлһөөр.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Д. Ц. ТОГОШИЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, партийна, совет органуудта олон жэлдэ оролдосотой һайнаар ажаллаһанайнь түлөө Бэшүүрэй аймагай ажалшадай депутадуудай Шанагын сомоной Соведэй түрүүлэгшэ Дугар Цыренович **Тогошиевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Секретариин түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн К. ШОМОЕВ

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1975 оной июлиин 17.

АЖАЛШАДАЙ ҮҮСХЭЛ

Хэжэнгын совхозой малшад болон таряашад юһэдэхи табан жэлые нэрэтэй түрэтэйгөөр түгэсхэхын тулада бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн хүдэлнэ. Мүнөө үедэ хонинойнгоо нооһо хайшалжа, үбһэ хуряалгадаа бэлдэжэ байһаниинь мэдээжэ ааб даа. Абаһан социалис уялгануудаа, табан жэлэйнгээ түсэбүүдые дүүргэхын тулада үргэн дэлисэтэй социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ ёһотой байһанаа тус ажахын хүтэлбэрилэгшэд, ажалшад һайн ойлгоно. Тиимэһээ КПСС-эй XXV съездын хүндэлэлдэ зорюулан, мүрысөө дэлгэрүүлжэ, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые бэедээ даажа абаха гэжэ шиидэһэниинь гайхалгүй ёһотой гэжэ һанагдана.

Иимэ шиидхэбэри абаха эрхэтэй байгаа. Нёдондошье тус ажахы амжалтатайгаар хүдэлжэ гараһан байгаа бшуу. Жэшээлхэдэ, гүрэндэ мяха худалдаха жэлэйнгээ түсэб 114 процент, һү — 106 процент, нооһо — 125 процент дүүргэһэн байна ха юм. Туйлаһан амжалтаяа улам арьбадхаха эрмэлзэлтэй байһаниинь энээгээр бодоходо гайхалгүй байна гээшэ.

Совхозой ажалшад бүхы арга боломжонуудаа наринаар тоолон бодожо үзөөд, партиин XXV съездые угтуулан, үргэнөөр социалис мүрысөө дэлгэрүүлэе гэһэн уряатайгаар аймагайнгаа ажахынуудай малшад болон таряашадта хандаба. Тиихэдээ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые бэедээ даажа абаһан тухайгаа тэдэнэр соносхоо юм.

Тарян ажал абаад хаража үзэел даа. Тарималнуудтай бүхы талмайн гектар бүхэнһөө шэниисэ — 10,5 центнер, кукуруза — 170 центнер, куузику — 210 центнер, үбһэ—уһалагдадаггүй сабшаланһаа—10 центнер, уһалагдадаг сабшаланһаа — 15 центнер хуряажа абаха зорилго совхозой ажалшад урдаа табина. Гадна агротехническэ хүдэлмэриие өөрид һайжаруулха хэмжээ ябуулгануудые мүн лэ хараалһан байна.

Жэшээлхэдэ, 1500 гектарһаа бага бэшэ талмайтай газарта (сабшалан ба таряалан) минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаха. 1975 оной октябриин нэгэнһээ 1976 оной яновариин нэгэн болотор 600 гаран тонно органическа үтэгжүүлгэ гаргахаар хараалагдана. 2778 гектарта хоёр дабхар паар хахалжа, байгша оной августын 18 болотор дууһаад байха ёһотой юм. Гадна 2500 гектар намарай паар хахалха зорилго механизаторнууд бэедээ даажа абаба. Харин таряа хуряалгын үедэ бүхы комбайнууд хоёр халаанаар хүдэлгэгдэхэ юм ха.

Мал ажалай продуктнуудые абаха талаар түсэбүүдээ совхозой малшад шэнэлэн хаража үзэбэ. Тиигэжэ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые бэедээ даажа абаад байна. Байгша ондо 6750 центнер мяха, 17300 центнер һү, 760 центнер нооһо үйлэдбэрилхэ уялга баталагдаа. Тиихэдээ 5600 центнер мяха, 13400 центнер һү, 935 центнер нооһо гүрэндэ худалдаха ёһотой.

Гэхэ зуура, Хэжэнгын голой малшад гүрэндэ мяха худалдаха жэлэйнгээ түсэб 1975 оной декабриин 20, нооһо худалдаха түсэбөө энэл оной августын нэгэн болотор сүм дүүргэхэ уялгатай.

Малайнгаа ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ талаар эндэхи малшад горитой уялгануудые абаһан байна. Жэшээлхэдэ, һаамхай үнеэн бүхэнһөө дундаа зэргээр 1650 килограмм һү һаажа абадаг болохын тулада тэмсэнэ. Гадна 100 эхэ хонин бүхэнһөө 90 хурьга, 85 тугал, 60 унага абажа, гарза хохидолдо оруулангүйгөөр ондо оруулха болоно гээшэ. Тиихэдээ залуу малые суудхэдээ 400 граммаар, эхэ малые, 1000 граммаар шэгнүүрыень нэмээхые оролдохо юм. Энээнэй ашаар мяханай комбинадта тушаагдаһан эбэртэ бодо малай толгой бүхэн 350 килограммһаа бага бэшэ, хонин — 37 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэй байха болоно.

Эдэ уялгануудаа сүм дүүргэхын тулада ниитынгээ адуу малые хүсэд хүрэхэ тэжээлээр хангаха ёһотой байһанаа совхозой малшад һайн ойлгоно. Мүнөө жэлдэ 80000 центнер үбһэн бэлэдхэгдэхэ, 111600 центнер силос, 4000 центнер сенаж дарагдаха, 1500 центнер ногооной гурил гаргагдаха юм. Эдэ бүгэдые шанар һайнтайгаар бэлэдхэхын тулада нютагай ажалшад бүхы хүсэ шадалаа үгэхэ юм.

Мал ажалай продуктнуудые абалгые улам дээшэлүүлхэ зорилго тус ажахын ажалшадай гол зорилгонь болоно. Тиимэһээ энэ талаар нилээн горитой хүдэлмэри ябуулагдахаар хараалагданхай. Тиихэдээ нэн түрүүн малайнгаа үүлтэр һайжаруулхые оролдохо байна. Жэшээлхэдэ, бүхы хонин һүрэгөө искусственна аргаар үрэжүүлдэг болонхой байна. Гадна һүрэгөө һайжаруулха талаар совхозой бүхы отделениинүүдтэ ажал хэгдэнэ ха юм. Энээниие бэелүүлхэ шадалтай дүй дүршэлөөр баян кадрнууд совхоздо бии гээшэ. Жэшээлхэдэ, һаалишан Б-Х. Жалсанова, Ц. Чимитова, Д-Ж. Дынзенова, Ф. Силаева, хонишод Ш. Намжилов, П. Иванов, Б. Эжинов, Б. Аюшеев, Д. Яковлев болон бусадшье малшад өөрынгөө мэргэжэлэй мастернууд болонхой гээшэл.

Мүн мал ажалай материальна бааза эрид һайжаруулаагүй һаа, амжалтын яашье туйлагдахагүйнь эли. Тиимэһээ эндэ энэ талаар яһала ехэ хүдэлмэри ябуулагдаһан байна, саашадаа ябуулагдахашье зэргэтэй.

Байгша оной эхинһээ хойшо 1800 хониной байха, 200 толгой эбэртэ бодо малай байха хашаа, унеэдые түрүүлхэ отделениинүүд Толгойн, «Центральная» гэжэ һү һаалиин фермэнүүдтэ баригдаһан байха юм. Тиихэдэ малшадай байха 15 квартира ашаглалгада тушаагдаа.

Иигэжэ Хэжэнгын совхозой малшад болон таряашад түрэл партиингаа ээлжээтэ съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха эрмэлзэлтэй габшагайгаар ажаллажа эхилбэ. Тэдэнэрэй гаргаһан үүсхэлэй олоной хэрэг болохо байһаниинь эли ааб даа. Һаяхан КПСС-эй Хэжэнгын райкомой бюро болохо, хэжэнгынхидэй үүсхэлыень халуунаар дэмжээд, аймаг доторoo үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ шиидэһэн байна.

Р. ЦЫМПИЛОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ШАЖАН МҮРГЭЛДЭ ЭСЭРГ... ХҮДЭЛМЭРИ ҺАЙЖАРУУЛ...

Совет арадай коммунизм байгуулха замаар улам саашаа дабшаха бүри шажан мүргэлэй манай ажабайдалда таарахагүй байһаниинь элирнэ. Эрдэм ухаанай туйлалтанууд шажанай худал хооһон үгэнүүдые үдэр бүхэндэ элирүүлнэ, ажалша хүн дэлхэй дээрэ өөрөө өөртөө баяр жаргал асарна гэжэ ороной экономическа, политическэ амжалтанууд харуулна.

1970 ондо манай аймагта үнгэргэгдэһэн социологическа шэнжэлэлгын дүнгүүдээр наһатай болоһон хүнүүдэй дунда ажалладаггүй, ямаршье коллективтэй холбоогүй хүнүүдэй дунда шажанда шүтэгшэд олон байна гэжэ элирүүлэгдээ һэн. Жэшээнь, 18-һаа 30 хүрэтэр наһатай хүнүүдэй дунда 0,3 процент, 31—40 наһа хүрэтэр 13,3, 51—60 наһа хүрэтэр—29 процент, 60 наһанһаа дээшэ 48 процент хүнүүдынь бурханда һүзэглэдэг байһаниинь элирээ. Эдэ бурханда һүзэглэдэг хүнүүдэй 53 процентнь уншажа, бэшэжэ шададаггүй, 41,5 процентнь эхин һургуули дүүргэһэн хүнүүд болоно.

Аймаг дотор бурханда һүзэглэдэг хүнүүдэй тоо үсөөрөө гэжэ шэнжэлэлгэ харуулаа. Үхибүүдэй түрэлгэ болон хүмүүжүүлгэтэй холбоотой урданай ёһо заншалнууд үнгэргэгдэхэеэ болишоо. Олоороо сугларжа бурханда мүргэхэ ябадал урданайхидаа орходоо һураггүй үсөөрөө. Энэ баримта бурханда һүзэглэдэг хүнүүдэй үсөөржэ байһые гэршэлнэ ха юм.

Урда сагһаа хойшо һүзэглэн мүргэдэг газарнуудта, эмтэй домтой аршаануудта хүн зоной бурханда шүтэхэ ябадалнууд үзэгдэһөөр. Манай аймагта ехээр тараһан мухар һүзэгэй иимэ жэшээнүүдые нэрлэхэдэ болоно: галда шүтэлгэ, үүсэеэ гаргажа мяха шанахадаа, мүн сагаан эдеэгээ шанахадаа, «гал заяашадаа» дээжыень үргэнэ, хээрэ газарта сайнгаа дээжые дуһаадаг.

Зарим нэгэ һүзэгтэй хүнүүд Ивалгын дасанда ошожо мүргэнэ. Теэд тиигэжэ мүргэдэг хүнүүдэй тоо жэл бүхэндэ үсөөрнэ.

Аймагай түб тосхон Хэрэндэ Барановагай, Шубинагай, Суярковтанай гэр бүлэнэр баптистнууд юм. Тэдэнэр Эрхүү, Шелехово, Бабайск болон бусад хотонуудай баптистнуудтай холбоотой.

Зарим нэгэ гэр бүлэнүүд бурханаа тахяад һуудаг. Хүнэй наһа барахада, хүдөө табиха үдэрые гаргуулна, «буянгыень» уншуулна. Сагаалганай үдэрые заримшуул бурхан шажанай үндэһэ һуури дээрэ үнгэргэхэеэ оролдожо, «сагаан һарын» хуралда ошоно.

Аймаг доторнай хэдэн хүн шажан мүргэлэй ёһо заншал дэлгэрүүлнэ. Урдань Захааминай аймагай Дүтэлүүр тосхондо ажаһуудаг байһан, гурба дахин түрмэдэ һууһан, һүзэгшэ хүнүүдые мэхэлдэг Панхаев Молон Хойто-Гол тосхондо мүнөө ажаһууна. 1972 ондо хүн зониие мэхэлһэнэйнгээ түлөө тэрэ хоёр жэлээр гурбадахияа түрмэдэ ороһон байгаа. Хүнүүдэй хохидолдо ороходо, тэдэниие мэхэлжэ, мүнгыень абана. Сүүдтэ үгэһэн хэрэг соонь иимэ баримтанууд бии. Хойто-Гол тосхондо ажаһуугша Е. А. нюдэнэйнгөө үбдэхэдэ, Молон Панхаевта хандаһан байгаа. Мэхэшэн Панхаев нюдэ руунь нёлбоод, «иигээд бараг үнгэрхэ» гэжэ хэлээд, 100 түхэриг мүнгыень абаһан байна.

Н. гэдэгэй бүлэ муу һуудаг байгаа. Үбгэ һамган хоёр һалаха болоод байба. Мүрдэлгын болоходо, һамганиинь иигэжэ хэлээ: 1972 оной хабар үдэшын 11 сагта нүхэрни энээнһээ урда минии танихагүй байһан Панхаевые асараад ерээ һэн. Үбгэжөөл эбтэй һайхан һуухымнай түлөө абарал буулгахань гэжэ нүхэрни хэлэбэ. Үнэхөөрөөшье ажаһуудалнай һайжарха юм гү гэжэ үнэншөө һэм. Эдеэлээд унтабабди. Панхаев үглөөнэй 5 сагта бидэниие һэреэгээд, маанадай, үхибүүдэймнайшье хюмһа абаад, һаншагһаамнай нэжээд үһэ ходолоод, нэгэ бага түүхэй мяха эрибэ. Тиин тэрэнээ саарһан соо орёогоод, тэрээн дээрээ гурба дахин нёлбоод, булан руумнай үлеэбэ. «Зай, иигээд һайн һуухат», — гэжэ хэлээд 120 түхэриг мүнгыемнай абаад арилшоо бэлэй. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Панхаевые хараагүйб. Нүхэртэеэшье һуунагүйб; һалашоо һэмди.

— Бөөшье, ламашье бэшэб, — гэжэ Панхаев өөрөө хөөрэнэ. — Хахарһан толгой баридаг, зүрхэндэ, хотодо, хүлдэ массаж хэдэг байгааб. Гэбэшье, минии массаж хэхэдэ, хүнүүд эдэгэдэг байгаа гү, али үгы гү — мэдэнэгүйб. Медицинэ ойлгодоггүй хүмби. Теэд хүнүүд өөһэдөө ерээд, туһалыт гэжэ гуйна. Мүнгэ үгэхэдэнь абанаб. Түрмэдэ намтай сугтаа һууһан нэгэ үбгэн энээндэ һургаа юм.

Хэһээлтынгээ саг болзорой дүүрэхэдэ, түрэл Захааминайнгаа аймагта ошохонь тэрээндэ эшхэбтэр байгаа. Тиимэһээ ондоо нютаг бэдэрээ. Тэрэ тиигэжэ манай аймагай эгээн холын тосхон болохо Хойто-Голдо һууришаһан байха юм.

Байгша оной мартын 23-һаа Тоорын бөө Танхаев Сандан больницада эмшэлгэндэ хэбтэнэ. Тэрэ хүндөөр үбшэлжэ больницада ороһон байгаа. 10—15 жэлэй туршада архи ууха, алкоголик болошонхой. Һүүлэй 5 жэлэй жэл бүхэндэ 2—3 дахин стационарна эмшэлгэндэ хэбтээ. Тэрэ 56 наһатай, хаанашье ажалланагүй. Бөөлэжэ олоһон мүнгөөрөө хоолойгоо тэжээгээд һуудаг. Бүхы хүндэ үбшэнүүдһээ эмшэлжэ шадаха эди шэдинь өөрыень абарнагүйл.

Шанаагай бөө Хулсыгеров Ринчин 1928 ондо түрэһэн юм. Тэрэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо ажаллана. 1973 ондо тэрэ 443 түхэриг, 1974 ондо—388 түхэриг 87 мүнгэ салин хүлһэ олоһон байна. Тэрэнэй гэр бүлэ хаанаһаа олоһон мүнгөөр ажаһуунаб? Бөөлэжэ, хүниие мэхэлжэ олоһон мү... даа.

КПСС-эй райкомо... бэри доро ажа... атеистическэ хүмү... талаар тодорхой ... ябуулагдана, тэрэ... жаруулха талаар ... ябуулганууд хара... атеистнүүдэй семин... гэгдэнэ. КПСС-эй ... бюрогой зүблөөн д... жан мүргэлдэ эсэрг... ганда ябуулха тух... далаар «Восточные ... колхозой партком ш... КПСС-эй гэшүүнэй ... зарлуулһанайнгаа, ... шүтэхэ ёһолол бар... найнгаа түлөө Саяа... зой Н. М. Молохоев, ... совхозой Ж. А. Аю... шэд КПСС-эй зэргэ... гагдаа.

Аймагай партийн... ниитын организаци... зэгшэ хүнүүдэй ду... истическэ элдэб як... хэлэй хүдэлмэри ... ёһотой. Тэдэнэйһ... коммунистнууд, ... шууд болон парти... хүнүүдые элдэб түх... ралсалда хабаадуул... һо. Партийна 80 к... экономическа һурал... кружогто 2097 хүн ... жа, эрдэм мэргэжэл... шэлүүлээ.

Байгаалиин, науч... нүүдтэ лекторнүүд... лекци уншана. Энэ ... рие 66 хүн үнгэргэ... нэр 1974 ондо 18... байгша жэлэй 4 һа... шада 95 лекци унша... на. Лектор-атеистнүү... до медицинскэ хүдэл... шэд, багшанар боло... ажахын мэргэжэлтэ... Лектор-атеистнүүд ... Истаева, Д. Н. П... (Тоорын дунда һургу... К. Д. Балданов (О... бэрэй 8 жэлэй һургу... Д. Д. Лыгденов (Хо... болон бусад хүн зо... саг үргэлжэ лекцину... шана.

Һүүлэй үедэ олон ... нүүдэй уншагдаашье ... тэдэнэй тематическа ... муу байна. Байгаали... учна, атеис эрдэм ... тараалгаар шухала ... асуудалнууд хараада... гүй. Физикэ, хими, ... номи, биологёор, нау... ническэ туйлалта... лекци үсөөн уншагда...

Аймагай «Знание... гэм байгаалиин, науч... цинүүдэй ажал ябуу... лаар хүтэлбэрилнэ. ... нарые хабаадуулһанай ... нютаг бүхэндэ эдэ се... үргэдхэгдэнэгүй, саг ... жын түсэблэгдэмэл ... ри ябуулагданагүй.

Аймагай газетэ ба... гай радио-дамжуулга ... шажанда эсэргүү ... риин асуудалнуудые ... шиидхэнэ. Редакциин ... тив болон нютагай ... дамжуулга атеизмын ... мэриие үргэдхэн һай... ха. ажалшадые ко... ёһоор хүмүүжүүлгын ... лэмэл пропаганда эм... ёһотой.

В. ЗАНД...
КПСС-эй Түн... райкомой пропа... болон агит... таһагые д...

КУКУРУЗЫН ПОЛИИН ЭЗЭН

Зурагаал

1957 оной эртын хабар. Апрель һарын эхин багаар наранай элшэ улам шангадажа, дулаанай амин гэнтэ ороодхёо һэн. Бага-Наринай хүндые зубшаһан поли дээрэ шэбхэ гаргагдажа захаланхай. Хүдөө нютагта ургасын түлөө тэмсэлэй эхилхэ дүтэлөөд байһан хаһа.

Хойноо тэргэ шагтагалһан мөөртэ трактор жолоодоһон хүн полидо шэбхэ зөөнэ. Тракторынь добо өөдэ гарахадаа хара утаа бадхуулан нэгэ жэгдээр зүдхэхэ юм. Иигэжэ үдэрэй туршада фермэ поли хоёрой хоорондо нилээд олон эрьесэ хэгдэжэ, баруун үндэрэй саагуур наранай хорожо, бүрэг-бараг боложо эхилхэдэ, трактор Бага-Нарин тосхон тээшэ зурыһан харгыгаар табилуулшаба.

Нэгэ томохон гэрэй хажууда ерээд, трактор зогсошобо. Уданшьегүй үүдэниинь нээгдэжэ, шамбай бэетэй залуухан хүбүүн кабинаһаа гараба. Хабарай һэрюун энэ үдэшэ хонидой маарaлдаан соогуур Иннокентий Поддельскиин наһанайнгаа хани нүхэртэй хөөрэлдэхэнь эли соностожо байгаа һэн.

— Кеша, энэ ши гээшэ гүш?

— Билби даа.

— Хаана интэрээ удаарна гээшэбши?

— Шэбхэ зөөжэ, тараагаад ерэбэб.

Эгээл энэ үдэр Иннокентий Павлович Поддельскиин кукурузашанайнь ажалай намтар эхилээ һэн гэхэдэ, алдуу болохогүй. Эхэ газартаа үнэн сэдьхэлһээ дуратай, ажалша бэрхэ энэ хүбүүнэй ажалайнь намтар бүри урда эхилһэн байгаа. Дайнай урда жэлнүүдтэ үшөө үхибүүн ябахадаа, Иннокентий прицепщигээр хүдэлжэ эхилһэн юм. Эгээл тиимэһээ тэрэнэй газарта дурлал хүшэрөөр үнгэрһэн үхибүүн наһанһаань һабагшатай. Дайнай һүүлээр Иннокентий Үшөөтэйн МТС-эй дэргэдэ курса дүүргээд, трактористын мэргэжэлтэй болоо һэн. Хүшэр үедэ олоһон мэргэжэлээрээ Иннокентий Поддельский мүнөө болотор таһалгаряагүй хүдэлнэ.

Кукурузын набша намаагай баян ургаса энэ нютагта абажа болохо юм гэжэ Иннокентий нэгэтэ дуулаад, хамаг һанаань энээгээр эзэлэгдэшоо һэн. Үсэд нэтэрүүгээр, оролдосо ехэтэйгээр, хүсэ шадалаа гамнангүйгөөр хүдэлхэ хэрэгтэй гэжэ мэдэжэ байбашье, анханһаа шуумгай ажалша хүбүүн энээнһээ сухаряагүй.

Шиидхэбэри абамсаараа колхозой правленидэ ерэжэ, кукуруза ургуулха участок даалгахыень гуйгаа бэлэй. Правлениинхид залуу хүбүүнэй үүсхэлые һайшаажа, тэрээндэ участок даалгажа үгөө һэн. Тиигэжэ Иннокентий кукурузын полиин эзэн болоһон намтартай.

Кукурузашан Иннокентий Поддельский түрүүшынгээ жэл нилээд тухашараа, ядалдаашье. Тиибэшье тэрэ зориһондоо хүрэхые эрмэлзэн, ехэ оролдосотойгоор газараа үтэгжүүлжэ шадаа бэлэй. Тэрэ жэл һанаһандаа хүрэмэ ургаса абаагүйшье һаа, аймаг доторoo эрхим дүн туйлаһан юм. Иннокентий энээгээр һанаагаа амарангүй, ургаса дээшэлүүлхэ шэнэ онол аргануудые бэдэржэ эхилбэ.

«Хэрбээ газараа уһалдаг болоо һаа» гэһэн бодол нэгэтэ гэнтэ толгойдонь орошобо. «Энэ тон юрын хэрэг ха юм. Гансал Нарин горхонһоо һубаг татаха хэрэгтэй». Теэд бодото дээрээ һанаһанһаань һураггүй хүшэр байшоо. Тэрэ сагта мүнөөнэйхидэл мелиоративна техникэ байгаагүй. Һубаг татаха машина оройдоошье үгы һэн.

Хоёр жэлэй үнгэрхэдэ, Иннокентий Павлович участогаа һэлгэжэ, шиг ехэтэй газарта кукуруза таридаг болоо. Хабартаа газараа һайрамай уһаар уһалжа эхилээ. Тиин кукурузын ургаса багашагааршье һаа, дээшэлжэ эхилээ һэн. Удангүй гектар бүриһөө 300 центнер кукурузын набша намаа хуряадаг болобо. Энэмнай нилээд үндэр амжалта гээшэ ааб даа. Өөрһөөнь үндэрөөр ургашаһан «полиин хатаниие» хаража байхадаа, Иннокентий кукурузын ургаса үшөө дээшэлүүлжэ болохо гэһэн бодолдо эзэлэгдэбэ.

Тиин кукурузашан үглөө эртэһээ үдэшын бүрэнхы болотор участогһаа һалахаяа болибо. Газараа намартаа, хабартаа һайса уһалжа, минеральна үтэгжүүлгэ оруулба. Иимэ нэтэрүүгээр ажаллахадань, түрүүшээр гайхаха, гэлыхэ хүнүүдшье байгаа һэн. Харин тиихэдэ Иннокентий бүхэли үдэртөө гартаа хүрзэ бариад, участогайнгаа доболигшье газарые уһалхаяа оролдожо ябаа. Хаһа сагайнь ерэхэдэ, агротехникын бүхы ёһо гурим хэрэглэн, газараа хахалба. Июнь һарын гарахаһаа урид кукурузаяа тарижа дүүргээд, һүүлдэнь буртаг үбһэнтэй тэмсэл ябуулаа.

Харин намар... Кукурузын ёһотойл ой бодошоод байгаа һэн. Тэрэ жэл кукуруза ехэ үндэрөөр ургажа, Иннокентий Павловичые баясуулаа бэлэй. Участогай гектар бүриһөө 520 центнер кукурузын ногоон ургаса абтаа. Кукурузашанай бүхы дүршэл шадабарияа, хүсэ шадалаа элсүүлэн хэһэн ажал 1966 ондо иигэжэ үндэрөөр харюулагдаһан юм.

Тэрэ намар Иннокентий Павлович эсэхэ сусаха гээшые мэдэнгүй хүдэлжэ гараа. Кукуруза ургуулжа хуряахаһаа гадна, ороohоной комбайнда һуудаг, хэрэгтэй болоходонь трактораа жолоодоод, газар хахалхаяа гарашадаг.

Ажалайнгаа һүүлдэ хэды эсэзэшье һаа, гэртээ һуудаг заншалгүй. Нэгэ үдэшэлэн Иннокентий Павлович пенсионер Санжижаб Аюшеевич Цыбиковэйдэ ерэжэ, һонин һорьмойень, һуудал байдалыень һуража, түрүүн буряадаар, һүүлдэ ородоор хөөрэлдэжэ эхилбэ. Ямаршье дутуу дутамагыень обёороогүй шэнгеэр Иннокентий энэ үбгэжөөлэйхиһөө гаража ошоо һэн. Харин үглөөгүүр — наранай гараха үеэр пенсионерэй хорёо соо шэнэһэн түлеэн буулгагдаад байгаа бэлэй. Үдэшэлэн Иннокентий Павлович үбгэжөөлэйдэ орходоо, тэрэнэй сайгаа халааха түлеэгүй болошоод байхыень адаглаһан байгаа бшуу. Ядаһан зондо туһалхые эрмэлзэжэ ябадаг дэлгэр һайхан сэдьхэлтэй ажалша хүнэй шэнжэ одоол энэ бшуу.

Эгээл тиимэһээ И. П. Поддельский нютагаархинайнгаа дунда хүндэтэй хүниинь болонхой. Нютаг зонойнгоо хүндэ ямбада хүртэжэ ябахаһаа үлүү һайхан зол гэжэ юун байхаб.

— Иннокентий Павловичтай хүдэлхэдэ ехэ хүнгэн юм, — гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Бага-Наринай отделение эрхилэгшэ Д. С. Баинов хөөрэнэ. — Ямаршье ажалһаа арсадаггүй. Заводтоо голодоhотойгоор бүтээгдэһэн кукурузын сеялкын нэгэтэ асарагдахада, колхозой инженернүүд «үбшэнииень таняагүй» һэн. Тиин энэ сеялкэдэ гар хүрэнгүй, байһан хэбээрнь бусааха гэжэ шиидэбэ. Харин манай Иннокентий энэ сеялкын «үбшэниие танихын» тула унтаха нойроо алдаһан юм. Хэдэ дахин тэрэниие задалаа, дахин суглуулаа. Һүүлэй һүүлдэ сеялкэ заһабарилагдажа, ашаглагдажа эхилһэн байна. Мүнөө болотор энэ сеялкээрээ тарилга хэнэ. Нэгэ тракторааpаа юһэн сезон соо хүдэлхэдэнь, колхозой правлени шэнэ трактор даажа абахыень дурадхаһан юм. Теэд абажа үгөөгүй, арсаа.

Баян дэлгэр сэдьхэлтэй, ажалда дуратай энэ хүн «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор, «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар, «1973 оной социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн тэмдэг ба олон тоото Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагданхай. Эдэ бүгэдэ тэрэнэй ажалайнь габьяае элеэр гэршэлнэ бшуу. Иннокентий Павловичай ажабайдалай зам шэн зориглолто ажалай туйлалтануудаар дундаршагүй ехэ. Тэрэ газар хахалалгаар аймагай чемпион, кукурузашадай дунда аймагайнгаа чемпион болоһон алдартай. Даалгагдаһан хэрэгэйнгээ түлөө харюусалга ехэтэй энэ хүн ажабайдалайнгаашье замда тулгардангүй, урагшаа дабшана,

И. П. Поддельский һаяхан Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгагдаа. Тэрэнэй арадайнгаа баялиг арьбадхалсаха, ажалшадайнгаа һуудал байдал һайжаруулха хэрэгтэ хам оролсожо, һунгагшадайнгаа үндэр найдалые нэрэтэй түрэтэйгөөр харюулха байһандань ямаршье һэжэг түрэнэгүй.

А. ЕЛИСЕЕВ,
М. ГАЛСАНОВ.

Зэдын аймаг.

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Забайкалец» совхозой түрүү һаалишан Алла Ниловна Кобылкина өөрынгөө табан жэлэй түсэбые үшөө март һарада дүүргээ. Дүрбэн жэл гурбан һара соо тэрэ 2000 центнер һү һаагаа һэн. Шадамар бэрхэ һаалишан габьяата ажалайнгаа түлөө нютагайхид соогоо хүндэтэй боложо, сельсоведэй депутадаар һунгагданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ; А. Н. Кобылкина.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

Совет орон: шэнэ һонин

ХУРЯАЛГА УЛАМ ЭРШЭДЭНЭ

РОСТОВ-НА-ДОНУ. (ТАСС-ай корр.). Бүхы орон соогоо алдар сууда гараһан Социалис Ажалай Герой Н. В. Бочкаревой хүтэлбэрилдэг звено Целиннэ районой «Московский» совхоздо ургаса хуряана. «Колос» түхэлэй дүрбэн комбайнай хажуу талаар Ажалай алдар солын одод холоһоо харагдана. Звеное даагша болон тэрээнтэй хамта хүдэлдэг комбайнернууд И. Г. Афоничев, Н. Д. Новиков, И. С. Уколов гэгшэд Дондо ургаса хуряалгын эхилһэнһээ хойшо 50 мянга гаран центнер орооһо хуряагаа.

Ургаса хуряалгын түрүүшын үдэрһөө хойшо звено эршэмтэйгээр ажаллажа, ехэ таряа хадаһан байна. Звеногой механизаторнууд сүүдхэ бүхэндэ 100 гектар дээрэһээ таряа хадажа, даабаряа үлүүлэн дүүргэнэ. Тиихэдээ эдэнэр нэгэшье хоолос таряа гээнэгүй. Комбайнуудайнгаа ябадал дунда бункерһаа орооһо буулгана. Энэ хадаа хүдэлмэриин саг ехээр алмаха арга олгоно гээд Н. В. Бочкарев тоолодог юм. Комбайнернууд сэхэ хадажа сохиходоошье, орооһо буулгаха ажалаа аалидуулдаггүй байна.

Энэ звенодо техникэнь һааталгүй һайнаар хүдэлнэ. Совхозой инженернэ албан комбайнернуудай ажал хүдэлмэридэ туһа хүргэнэ. Ургасаяа түргэн аргаар, гээлтэ хоролтогүйгөөр үнгэргэхын түлөө ороной механизаторнуудай дунда социалис мүрысөө дэлгэрүүлэн, Н. В. Бочкаревой звено ган гасуур зүн үндэр баян ургасын түлөө үсэд нэтэрүүгээр тэмсэжэ байна.

ЗАЛУУШУУЛАЙ СУББОТНИК

БАРНАУЛ. (ТАСС-ай корр. А. Шпаков). Алтайн хизаарта малай тэжээл бэлдэлгэдэ комсомол-залуушуулай субботник үнгэргэгдэбэ. Хүдөө нютагуудай 40 мянган хүбүүн, басаган, һуурин тосхонуудай ба хото городуудай хүдэлмэришэн сабшалан дээрэ ажаллаа. Үбһэшэдэй бригадануудта эмхидхэгдэһэн комсомолой ба партийно-комсомолой 900 бүлэг субботнигто илангаяа һайнаар ажаллаһан байгаа. Олохон колхоз, совхозуудта транспортын ба үбһэ хуряаха техникын хүдэлмэриие залуушуул гурбан халаанаар эмхидхэһэн байха юм.

БЕЛОРУССИДА ХАДАЛГА ХЭГДЭНЭ

МИНСК. (ТАСС-ай корр. Е. Галкин). Наратай сэлмэг, дулаахан үдэрнүүдэй оршоходо, Белоруссиин полинууд дээрэ тарян түргөөр эдеэшэжэ захалһан байгаа. Урда районуудай таряашад намарай хара таряа, шэниисэ хадажа захалба.

Ростовско, Запорожско областьнуудай Краснодарай хизаарай комбайнернуудай үүсхэл даган, механизаторнууд түрүүшын үдэрһөө хадалгаяа түргэн аргаар ябуулһан байна. Ургасаяа амяарлан хуряана. Гэхэ зуура, зарим ажахынуудта сэхэ хадажа сохино. Агрегадууд хоёр халаанаар хүдэлнэ. Олон экипажнууд сүүдхэдээ 30—40 тонно таряа сохино.

МОЛДАВИДА ШАЛФЕИ ХУРЯАНА

КИШИНЕВ. (ТАСС-ай корр. Б. Гиссер). «Молдэфирмаслопром» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй совхоз-заводууд, тусхай шэглэлтэй бүхы совхозууд шалфей хуряажа захалба. Эндэ энэ ургамал үргэнөөр таригдадаг юм. Парфюмернэ промышленностьда хэрэглэгдэдэг үнэтэ тоһоной хахадһаа ехэнхи хубииень эдэнэр үйлэдбэрилдэг. Энэ жэл ажахынууд 52 мянган тонноһоо үлүү хангал һайхан үнэртэй түүхэй эд хуряаха байна.

ТЭЖЭЭЛЭЙ ФАБРИКА

СЫКТЫВКАР. (ТАСС-ай корр.). Ороноймнай Европо хубиин эгээн ехэ холимог тэжээл үйлэдбэрнлэн гаргаха завод Сыктывкар шадар хабсаргагдажа эхилбэ.

Бүхы ажал хүдэлмэринь автомадаар хангагдаха юм. Сүүдхэ соо завод 200 гаран тонно элдэб холимог тэжээл гаргаха юм.

Һаяхан ашаглалгада оруулагдаһан мал ажалай ба гахай үсхэбэрилгын бүлэг барилгануудта, шубуунай фабрикада эндэ гаргагдаһан продукци үргэнөөр хэрэглэгдэхэ юм.

Заводой барилгашад, хабсаргагшад энэ жэлдэ предприятиие ашаглалгада оруулхые шиидэээ.

ХҮДЭЛМЭРИШЭН АНГИИН ШЭНЭ ХАЛААН

ТБИЛИСИ. (ТАСС-ай корр. Р. Давидов). Грузиин техническэ мэргэжэлэй училищинуудые дүүргэһэн 23 мянган хүн республикын предприятинуудта, колхоз, совхозуудта хүдэлхэеэ ошобо. Эдэнэр доменно ба мартенэй пеэшэнгүүдэй, station... станогуудай дэргэдэ хүдэлхэ, поезд ба трактор жолоодохо, шулуу нүүрһэ малтан абаха, байшан гэрнүүдые бариха, хубсаһа хунар оёхо, ном барлаха байна. Түсэбтэ юһэдэхи табан жэл соо республикын техническэ мэргэжэлэй училищинууд 80 мянган хүдэлмэришэниие бэлдээ.

БРАТСКА ГЭС-эй ТҮСЭБТЭ ТАБАН ЖЭЛ

БРАТСК. (ТАСС-ай корр. М. Совенко). Агууехэ Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Братска ГЭС-эй коллектив электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ табан жэлэйнгээ түсэбые дүүргэбэ. Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй эхинһээ хойшо Ангар мүрэн дээрэхи энэ электростанци Сибириин арадай ажахыда 109,3 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэ үгэһэн байха юм. Энергетигүүд социалис уялгануудайнгаа гол зүйлые болзорһоонь урид дүүргэбэ.

ТҮМЭР ЗАМШАДАЙ АМЖАЛТА

ВОРКУТА. (Коми АССР). (ТАСС-ай корр. Э. Васильев). Түсэбтэ табан жэлэй эхинһээ хойшо Воркута станциһаа даабариһаа гадуур 1,5 миллион тонно ашаан зөөгдэһэн байна. Хойто түмэр замай Воркутагай отделениин коллектив энэ табан жэлдэ абаһан социалис уялгануудайнгаа гол зүйлые хахад жэлээр урид дүүргээ.

Түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социа... мүрысөөнэй үргэнөөр ... гэрһэнэй ашаар иимэ ам... та туйлагдаһан байна.

КУЗБАССАЙ ГОРНЯГУУДАЙ ТУЙЛАЛТА

КЕМЕРОВЭ. (ТАСС... корр. Е. Пастушенко). ... сэбтэ табан жэлэй тоосоо... «Полысаевская» шахтын ... дэлмэришэд һүүлшын то... шулуу нүүрһэ малтан га... ба. Жэлэй дүүрэтэр дааба... һаа гадуур үшөө нэгэ м... лион шахуу тонно түлишэ ... лэдбэрилхые хараална.

Шахтернуудай амжа... ёһо руугаа юм. Уурхай... дые хурдан түргөөр он... жоруулһанай ашаар энэ ... жалта туйлагдана. Энээ... уламжалан, хүдэлмэриша... ажалай бүтээсэ 45 проц... тээр дээшэлээ. Тиин сүү... дээ 1500 тонно шулуу нү... һэн абтадаг болоһон бай...

«Полысаевская» хадаа ... бан жэлэйнгээ түсэбые ... зорһоонь урид дүүрга... Кузбассай шулуу нүүрһ... 25-дахи предприяти бол... Түсэбтэ табан жэлэй эхи... хойшо Кузнецкын горняг... эгээн ехэ түлишэ — 23 м... лион тонно шулуу нүү... малтан гаргаа.

АЗЕРБАЙДЖАНАЙ ССР. Кировобадай Совет Азербайджанай 50 жэлэй нэрэмжэтэ шаазан зүйлнүүдэй завод сүүдхэдээ национальна угалзатай 65 мянган амһартануудые бүтээдэг юм.

Заводой коллектив энэ жэлдэ түсэбһөө гадуур 200 мянган амһарта үлүү хэхэ түсэбтэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ; заводой цех соо.

ТАСС-ай фотохроника.

Куйбышев хотын подшипнигай завод 2,3 метр диаметртэй 6 тонның подшипнигуудые бүтээнэ. Асари томо эдэ подшипнигууд прокатна стануудта, алхалдаг экскаваторнуудта автомобиль ба трактор бүтээн гаргахада хэрэглэгдэдэг.

Заводой гаргадаг багашаг подшипнигуудынь 62 гүрэнүүдтэ ехэ эрилтэтэй юм.

ТАСС-ай фотохронико.

ОЛОНДО МАГТААЛТАЙ

Зураглал

ҮДЭШЭ оройшог болоһон хойно нэгэ машина Базаровтанай газаа түр зуура зогсоод, саашаа ябашаба. Бүхэли үдэртөө холын гүүртэ, отарануудаар ябажа эсэшэһэн Бато Базаров стол дээрэ зохидхоноор табяатай шэнэ газетэ, журналнуудые иража, нилээд удаан һууба. Газетын шэнэ һониннуудые хонишод, һаалишад болон мал харууһалагшадта үглөөдэр ошоходоо баһал хөөрэжэ үгэхэ ёһотой байна бшуу.

Үглөөгүүр эртэхэн, хэлсэгдэһэн саг болзортоо автомашина газаань ерээд байшаба. Бато Аюшеевич уданшьегүй эм домуудтай, эмшэлэлгын элдэб зэмсэгүүдтэй тэбхэр хара суумхаяа машинын кабина соо хээд, Бороголой эрьсэр тараһан гүүртэнүүд ба отарануудай байранууд тээшэ тооһо бурьюулан табилуулжа мэдэбэд. Түрүүшын гүүртэ хүрэжэ ерэхэдэнь:

— Лекторнай ерээ. Суглархамнай гү? — гэжэ ахалагша һаалишан мэндэшэлэлсэхэ үедөө асууба. Тэрэ үедэ хүршэ заимхаһаа эмээл морёор һаял хүрэжэ ерэһэн нэгэ эхэнэр:

— Бато Аюшеевич, манай заимхада нэгэ үнеэн үбдэшөөд байна. Үзэжэ, хаража үгыт. Танай машинатай урилдахын тооной угтажа ерэһэмни энэ гээшэл, — гэбэ.

— Һөөргөө бусахадаа уласхоорондын асуудалаар хөөрэлдүүжэбди. Мүнөө тэрэ заимхада ошохомни, — гэжэ Бато Аюшеевич хэлээд, саашаа түргэхэн ябашоо һэн.

Үнэхөөрөөшье, ветврачай хүрэжэ ерэхэдэнь, нилээд муудашаһан үнеэн хэбтээ бэлэй.

Тэрэ үнеэндэ тарилга хээд, ямар эм, дом уулгахаб гэжэ заабари үгөөд, тэндэхи һаалишадые суглуулжа, уласхоорондын байдал тухай хөөрэжэ үгэбэ. КПСС-эй XXIV съездын баталһан эб найрамдалай программын амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байһан тухай, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тухай хуряангыгаар уһан буряад хэлэн дээрэ хөөрэжэ үгэбэ. Сугларагшадай дундаһаа нэгэ сагаан толгойтой үбгэжөөл гааһаяа һоросогоон байжа:

— Тэрэ үнөөхи хитадууд манай летчигуудые табяа гү?

— Вертолетчигууд тухай хэлэнэ гүт даа, Санжа баабай? — гэжэ асууба.

— Тиимэ, тиимэ.

Вертолетчигуудые Эхэ ороондонь бусааха тушаа Советскэ правительствын зүгһөө ямар хэмжээнүүдэй абтаһан тухай лектор хөөрэжэ үгөөд, «зүгөөр энэ асуудал тушаа мэдэһэн юумэеэ дахин танда ерэхэдөө дуулгахаб», — гэжэ хэлэбэ.

Лектор Бато Аюшеевич Базаров ветврач мэргэжэлтэй хүн юм. Тэрэ түрэл Баргажан нютагтаа ажаллана. Коммунист Б. А. Базаров Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой Үрэжэлэй бригадын партийна эхин организациин секретарь. Гэхэтэй хамта һүүлэй 5—6 жэл соо пропагандистаар ажаллана. Пропагандист Б. А. Базаровай үнгэргэдэг хэшээлнүүдые колхозой парткомой, партиин райкомой зүгһөө оло дахин шалгахадаа, үндэр сэгнэлтэ үгэһэн юм. Мүнөө Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз соогоо эрхим пропагандист, агитатор, лектор гээд Б. А. Базаровые магтаха ёһоороо магтадаг.

— Пропагандистын, агитаторай гү, али лекторэй ажал хоорондоо нягта холбоотой, — гэжэ Бато Аюшеевич тоолоно. — Ушар тиимэһээ ойлгууламжынгаа хүдэлмэриие гансал пропагандистын ажалаар хизаарлахые оролдоногүйб. Уласхоорондын байдал тушаа лекцинүүдые уншахын тула шэнэ газетэ, журналнуудые уншажа байха ёһотой. Илангаяа «Новое время», «За рубежом», гэжэ журналнууд сооһоо һонирхолтой материалнуудые абадагби. Радиогоор үглөө бүри дамжуулагдадаг «телетайпна зал сооһоо репортажһаа» олон юумэ хадуужа абадагби, — гэжэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлээ һэн.

Үнэхөөрөөшье хүнэй урда гараад, уласхоорондын асуудалаар үгэ хэлэжэ байхын тула лектор бүхэн олон юумэ мэдэхэ ушартай байна. Иимэл хадань Бато Базаров хододоол шэнэ газетэ, журналнуудые иража, шэнэ һониннуудтайнь танилсажа байдаг заншалтай болонхой.

Бато Аюшеевич түрэл колхозойнгоо бүхы бригадануудаар ябажа, хонишод болон һаалишадай, таряашадай урда олон лекци уншаа. Гэхэтэй хамта, тэрэ үзэл сурталай хүдэлмэри хүдөө нютагуудта һайнаар ябуулха тушаа өөрын һанал бодолнуудые дурдаа бэлэй. Хүдөө нютагуудай үзэл сурталай хүдэлмэридэ багшанарһаа гадна, хүдөө ажахын бүхы мэргэжэлтэд, медицинын болон соёлой хүдэлмэрилэгшэд хабаадаха ёһотой гэжэ Бато Аюшеевич тоолодог тула энэ һанал бодолоо партийна суглаан дээрэ хэдэ дахин хэлэһэн байха. Тиигэжэшье хэлэхэ эрхэтэй. Юундэб гэхэдэ, Бато Аюшеевич Базаров гол хүдэлмэриингөө хажуугаар, олоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаг хүнүүдэй нэгэн ха юм.

Ушар тиимэһээ Б. А. Базаровай гүүртэ болон отарануудта ерэхэдэнь, «ветврач ерээ» гэдэггүй, харин «лектор ерээ» гэжэ угтадаг болонхой. Энэнь хүн зоной үгэһэн үндэр сэгнэлтэ гэжэ ойлгохо ёһотойбди.

...Улаан наран хадын саагуур хоргодобо. Уданшьегүй огторгойн одо мүшэд ониб-аниб амнижа эхилнэ. Үрэжэл нютагай гэрнүүдэй галнууд унтараагдаба. Гансал Б. А. Базаровай гэр сооһоо лампочкын гэрэл ялалзан, тэрэнэй удаадахи лекцинүүдтэ бэлдэжэ байһые гэршэлнэ. Хүдөөгэй лектор, коммунист, Б. А. Базаров арад зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха гэһэн зорилго урдаа табяад, тэрэнээ бэелүүлэн, эндэ ажалладаг, ажаһуудаг юмэл даа.

С. ОЧИРОВ.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

ЗАМБУУЛИНДА ХАРИЛСААН ТОГТООГДОНО

Совет-американ туршалгын замбуулин дайдада хэгдэжэ байлгын хойноһоо бүхы дэлхэйн арад зон анхаралаа ехээр хандуулна. Энэ ушар эрдэм наукын хүгжэлтэдэ, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаае үргэдхэлгэдэ, уласхоорондын байдал саашадань һайжаруулгада нүлөөлхэ гээд газетэнүүдэй шэнжэлэгшэд, эрдэмтэд, мэргэжэлтэд, элдэб үзэл бодолтой хүнүүд этигэн найдажа байһанаа мэдүүлнэ.

«Союз», «Аполлон» гэжэ онгосонуудай хамтын ниидэлгэ айхабтар ехэ удха шанартай байна гэжэ замбуулинай дайдые амгалан байдалда ашаглаха талаар ООН-ой комитедэй түрүүлэгшэ Петер Янкович (Австри) мэдүүлээ. Энэ хадаа замбуулин дайда шэнжэлгын түүхэдэ элитэ ехэ ушар болоно. Хамтын ниидэлгэ замбуулинай дайда шэнжэлгэдэ эхи табиһан уласхоорондын харилсаанай үшөө нэгэ гэршэ жэшээ болоно.

Энэ туршалга хоёр ороной арадуудай хоорондохи ханш барисаае хүгжөөлгэдэ, манай эрдэм наука хүгжөөлгэдэ, бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада, дэлхэйн арад зоной байдал һайжаруулгада нүлөөлхэ байна гээд Аэронавтикын ба замбуулинай дайда шэнжэлхэ талаар США-гай национальна управлениин (НАСА) директор Дж. Флетчер хэлэбэ.

«Союз» — «Аполлон» гэжэ программаар хэгдэһэн ниидэлгэ айхабтар ехэ удха шанартай байна гэжэ барууна информационно агентствэнүүд мэдээсэнэ.

Замбуулинда хэгдэжэ байһан хамтын туршалга хүн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэнэ гэжэ «Вашингтон пост» газетэ бэшэнэ. «Союз» ба «Аполлон» гэжэ онгосонуудай бэелүүлхэ гол зорилго эрэлхэг табан хүнэй гарта байна. Газар дээрэһээ эдэниие шадамар бэрхээр хүтэлбэрилгэ ниидэлгын амжалта хангаха юм. Туршалгын амжалтатайгаар дүүрэхэ байһыень бүхы американецуудай, бүхы ородуудай хүсэхэ байһаниинь элитэ.

«Союз» — «Аполлон» гэжэ хамтын ниидэлгэ түүхэтэ удха шанартай хэрэг болоно. Энэнь замбуулинай дайда шэнжэлхэ айхабтар ехэ хараа түсэбүүдые нээжэ үгэнэ. Тиимэһээ баярлангүй байхын аргагүй гэжэ американ космонавт А. Шепард радио ба телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

Газар дээрэхи совет, американ албанай хоорондоо харилсаа холбоотой байһанай ашаар энэ туршалга амжалтатайгаар үнгэрхэ байна гэжэ Ниидэлгэ залан хүтэлхэ Хьюстондэхи түбэй халаанай хүтэлбэрилэгшэ Ф. Литтлтон тэмдэглэбэ. Мүнөө дээрээ хоёр ороной мэргэжэлтэд үгэеэ һайнаар ойлголсон, хүтэлбэрилгын бүхы асуудалнуудые амжалтатай һайнаар шиидхэжэ байна гэжэ тэрэ хэлээ.

Эрдэм, техникын талаар уласхоорондын харилсаан, тэрэ тоодо СССР-эй ба США-гай хоорондохи холбоо барисаан бүхы оронуудта аша туһа ехэтэй байна гээд Чехословакиин «Руде право» газетэ мэдээсэнэ. Космонавтика хүнэй ажал ябуулгын бүхы асуудалнуудые шэнжэлхэ хэрэг хурдадхаһан байха юм.

1975 оной июлиин 15 арадуудай ухаан бодолдо, зүрхэ сэдьхэлдэ хододоо хадуугдажа байха гээд Болгариин «Работническо дело» газетэ бэшэнэ. Замбуулиндахи уласхоорондын хамтын ниидэлгэдэ космонавтикын түүхэдэ түрүүлэн эхи табихын тула «Союз-19» гэжэ замбуулинай онгосо Байконур гэжэ космодром дээрэһээ табигдаһан байна.

Замбуулинай дайда шэнжэлхэ хэрэгтэ хоёр агууехэ гүрэнэй — СССР-эй ба США-гай хоорондохи харилсаае халуунаар амаршалнабди гэжэ Японой хэблэлшэдэй ба газетэнүүдэй редакторнуудай генеральна секретарь М. Касаги мэдүүлээ. Энэ харилсаан эб найрамдал бэхижүүлгэдэ ехэ туһа хүргэхэ, бүхы хүн түрэлтэндэ алба хэхэ байна.

(ТАСС).

ХЬЮСТОН

ЗАМБУУЛИНДА УУЛЗАЛГА БОЛОБО

ТАСС

Июлиин 17-до Вашингтоной сагаар 12 час 12 минутада (Москвагай сагаар 19 час 12 минутада) удаан хүлеэгдэһэн ушар болобо. «Аполлон» «Союз-19» гэжэ совет замбуулинай онгосотой залгалдан холболдобо.

Ниидэлгэ залан хүтэлхэ түбтэ байһан хүнүүд, телевизор харагшад хоёр онгосын нэгэ нэгэндээ дүтэлхэ үеые һонирхон хараһан байна. СССР-һээ США-да байдаг элшэн сайд А. Ф. Добрынин сугларагшадай дунда байлсаа.

9 час 04 минутада Түбэй ехэ байшангай таһалганууд, коридорнууд сооғуур американ замбуулинай онгосо дээрэһээ абтаһан мэдээсэл сахилгаан түргөөр тараба: Т. Стаффорд, В. Бранд, Д. Слейтон телескопическа секстантаар «Союз-19» онгосые хараа. Энэ үедэ хоёр онгосын хоорондо 295 миль (472 километр) зайтай байгаа. «Союз-19-ые» одо мүшэдһөө илгаруулхань хүшэр бэрхэтэй байна гэжэ В. Бранд Газар руу дамжуулба.

«Аполлон», «Союз-19» гэжэ онгосонуудай хоорондо 280 километрэй үлэхэдэ, космонавтнууд богони долгин дээрэ холбоо тогтооһон байгаа. «Хэлло, Валерий хэр ябанат?» — гэжэ Дональд Слейтон ородоор асууба. «Сайн байна», — гэжэ Валерий Кубасов англи хэлэн дээрэ хэлэһэн байна. «Бултыетнай амаршалнабди», — гэжэ Алексей Леонов нэмэбэ.

Американ, совет онгосонуудай хоорондохи зай улам бага болобо. Дүтэлхэдөө «Аполлон» ябадалаа аалидуулжа захалһан байгаа. Тиин «элеэр харагдаха галаа носоогты» гэһэн радиограмма «Союзда» үгтэбэ. «Гэрэлээ носоогообди» гэһэн харюу үгтөө.

«Аполлон», «Союз-19» гэжэ замбуулинай онгосонууд бэе бэедээ дүтэлэн, залгалдан холболдоһон байна.

Игэжэ замбуулинай дайдада түүхэтэ уулзалга болобо!

НЬЮ-ИОРК

Дүтын зүүн зүгтэхи байдал

ТАСС

Дүтын зүүн зүгтэхи байдал үшөөл шахардуу шанга байһаар гэжэ ООН-ой Генеральна секретарь К. Вальдхайм мэдүүлээ.

Эндэ үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ тэрэ үгэ хэлэхэдээ, дэлхэйн энэ районда амгалан байдал һэргээхын тула Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые гуримшуулха шухала гэжэ тэмдэглээ. Хөөрэлдөөнүүдые хэжэ, Дүтын Зүүн зүгэй асуудалые политическэ аргаар гуримшуулха шухала гэжэ ООН-ой Генеральна секретарь хэлээ.

Египедэй Араб Республикын премьер-министрэй орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр И. Фахмиин ООН-ой Генеральна секретарьта эльгээһэн бэшэгтэй дашарамдуулан, Дүтын Зүүн зүгэй асуудалые хаража үзэхын тула ООН-ой Аюулгүйн Совет һаяар сугларха юм гэжэ К. Вальдхайм мэдээсэбэ.

ЛИССАБОН. Португалиин түб хотын ажалшад арадай ажахын гол һалбарнуудые гүрэнэй мэдэлдэ оруулха гэһэн правительствын шиидхэбэриие дэмжэжэ байһанаа мэдүүлнэ. ТАСС-ай фотохронико.

ТОБШОХОНООР...

БЕЛГРАД. Он жэлнүүдэй үнгэрхэ тума СССР-эй ба СФРЮ-гэй хоорондо аяншалагшадай нэгэ нэгэндээ харилсан айлшалалга улам үргэдэжэ байна. Энэ жэлэй эхинһээ хойшо 15 мянга гаран совет аяншалагша Белградта ерэһэн байха юм. Советскэ Союзһаа ерэһэн олон хүнүүд Адриатическа далайн эрьедэ амарһан, Югославиин бусад районуудаар ябаһан байгаа.

ЛОНДОН. Һогтуугаар автомашинын жолоо бариһан хүнүүдтэ эсэргүү хатуу шэрүүн хэмжээнүүд абтаха юм гэжэ Великобританиин транспортын министр Джон Гилберт мэдүүлээ. Жолоошодой ама халамгай гү, али һогтуу ябаһан ушарһаа боложо, Англиин харгы зам дээрэ гэнтын аюул усал болоно гэжэ тэрэ пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. «Һогтуу жолоошон хадаа айхабтар аюултай гэмтэн гэжэ тоологдохо ёһотой», — гэжэ Дж. Гилберт хэлэбэ.

САН-ТОМЕ. Түүхын ба искусствын национальна музей байгша оной июлиин 12-то бэеэ даһан байдалтай болоһон Сан-Томе ба Принсипиин Демократическа Республикада эмхидхэгдэн байгуулагдаба. Искусствын үнэтэ шухаг зүйлнүүд, арадай уран бэлигтэнэй бүтээлнүүд 500 жэл соо Португалиин колони байһан эдэ аралнуудай түүхын өөрсэ шухаг документнүүд Сан-Томе хотодо нээгдэһэн музейдэ табигдаа.

ДЖАКАРТА. Байгша оной түрүүшын хахад жэл соо Индонезиин хүн зоной байдал муудажа, юумэнэй үнэ сэн 7 процентээр хүндэрөө гэжэ правительствын түлөөлэгшэ мэдээсээ. Имагтал үнгэрһэн долоон хоногто арад зоной үргэнөөр хэрэглэдэг гол эдлэл хэрэгсэлнүүдэй, эд бараанай үнэ сэн үшөө 1,5 процентээр хүндэрбэ.

ЛИМЭ. Перудэ хэгдэжэ байһан социально-экономическа үндэһэн хубилалтануудые таряашан-залуушуулай Куско хото шадархи Уркос нютагта болоһон түрүүшын национальна слетдо хабаадагшад дэмжэжэ байһанаа мэдүүлээ. Орон доторхи революционно хубилалтануудта таряашан-залуушуулые хабаадуулха асуудалые делегадууд зүбшэн хэлсэһэн, ажалша таряашадай байдал һайжаруулха асуудалые хаража үзэһэн байха юм.

Нютагай хархис хүсэнүүдэй хорото ябуулгануудые следто хабаадагшад эрид буруушааба. Революционно түйлалтануудые сахин хамгаалхыень, Перугэй хүдөө нютагта боложо байһан социально-экономическа хубилалтануудые гүнзэгырүүлхын түлөө тэмсэхыень эдэнэр үетэн сасуутанаа уряалаа.

СИНГАПУР. Хэмжүүр ба шэгнүүрэй шэнэ гурим 1976 оной январиин 1-һээ Сингапурта хуулитаар бии болгогдохо. Нэгэ хото городһоо бүридэһэн энэ гүрэндэ хэмжүүр, шэгнүүр бии болгохын тула бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Һая болотор Сингапурта хэмжүүр ба шэгнүүрэй англиин системэ хэрэглэгдэдэг байһан юм.

(ТАСС).

ЛИССАБОН

Революционно Соведэй заседани

ТАСС

Португалиин Революционно Соведэй заседани эндэ боложо, орон доторхи политическэ байдалые хаража үзөө.

Революционно Совет шэнэ правительство бүридхэжэ, гуримшуулагдаха ёһотой орон доторхи политическэ байдалые дэлгэрэнгыгээр шэнжэлээ гэжэ заседаниин дүүрэһэнэй һүүлээр толилогдоһон коммюнике дотор мэдээсэгдэнэ. Арадай-демократическа партиин гэшүүд министрнүүдэй Саг зуурын правительствын бүридэлһөө гараһан ушарые Совет анхаралдаа абаһан байна.

РАССКАЗ

Ардан АНГАРХАЕВ

АЛТАН

— Арга олдохо... Этигыш даа! — гэн, Новиковой гүйлтэяа үргэлжэлүүлхэдэнь нюдэндэнь алтанай жалга харагдаадхиба. Тэндэ олон зон. Алтанай шулуу угаажа, арилгажа байһан хүдэлмэришэдэй дунда поручик Новиков бэшэ, харин ажалайнгаа амжалтатайда баяртайшье һаа, тэрэнээ мэдүүлхэгүйе оролдон шэрүүлхэһэн уурхайн эзэн харагдахадал гэнэ.

— Болохо даа, — гэжэ Шоён тэрэнэй һанаа амаруулһан аад, үнэн дахуулхадаа дүтын сэлэндэ абаашажа, улаантанда тушаажархиба.

Дэжэдтээ хоюулан гэртээ харихадаа, Моходой баянай ойгуур гарахадань, эзэниинь урижа оруулба. Дэжэд үхибүүдээрнь наадахаа ошобо.

Хойморто тарган хониной мяхан, тараг, архи дэлгэдэжэ, хоёр үбгэд халажа хөөрэлдэбэд. Адууһа мал, ан гүрөөлһөө эхилээд, аха дүүнэртээ хүрэтэр, хурдан морин, бүхэ баатар хүбүүд тухай, урда сагай үльгэр түүхэһээ захалаад, ерээдүй түхайгаа хөөрэлдэжэ һуутараа:

— Түнхэнэй зоной анханай һайхан заншалаар Мон, Туранай үзүүр баян Моходой, хада уулын харсага мэргэн Шоён ши бидэ хоёр хүбүүн басаган хоёртойбди, — гэжэ хүлһэтэй нюураа елэлзүүлэн, гэрэй эзэн хүхирбэ. — Бүһээ мүнөө андалдажа, хүүхэдээ хожом хамтаруулхамнай бэшэ аал?

— Үеымни нүхэр, айлаймни үбгэн, — гэжэ Шоён энезэхилбэ. — Игэжэ хэлэһэндэшни ехэл хүхинэб. Бууралтаһан хойноо архи уугаад зүнтэглэжэ һуухадаа, бүһөө андалдаха аргамгүй. Хүн хубяараа... Магад, хожомоо, нэрэ эшье, худа ураг болохо талаантайшье байжа болохо ааламди...

Мэхэтэйхэн Шоёниие Моходой үгэдөө оруулжа ядахадаа бишыхан модон аяга соо бэльгэн архи аягалба. Уданшьегүй үбгэд улаан зээрдэ боложо, ябаган шэрэйнгээ саана тэбэрилдэхэһээ наана болобод.

— Шоён ахай, тушаагдаһан зон алта бэдэрэгшэд гү? Ехэ алта олоо гэлсэнэ... Тэрэниень шамай мэдэхэгүй гэжэ би лаб этигэнэб. Зүб гү?

— Ан гүрөөһэ агнахаһаа ондоо, алта мүнгэ бэдэрэгшэгүйб...

— Хара багынгаа нүхэртэ хараһан үзэһэнөө нюунгүй хэлыш. Ондоо зон бэшэбди. Сугтаа нэгэ юумэ шэбшээ һаамнай яахаб? Алтан гээшэмнай алишье хаанай зээри...

— Нам мэтэ хүнһөө юу һуранаш даа.

— Манай нютагай, манай хада уулын зээри... Бидэ өөһэдөө мэдэжэ байгаад, харин зондо үгэжэрхихэ ёһогүйбди. Бишни Оросой, Монголой, Хитадай наймаашадаар холбоо барисаатай хүн гээшэб.. Амаа тоһодожо шадахал байхабди.

— Моходоймни, яагаабши? Түнхэнэй баруун бэедэ эгээл баян алдартайш, үхибүүтэйш... Үшөө саашань һарбайгаад яахашниб. Хангайн юумэдэ бү хоймхойро! — гээд, Шоён өөрыһөө табибагүй.

5.

ЭНЭЭНҺЭЭ хойшо хэдэн жэл үнгэрһэн хойно нэгэтэ Шоён үбгэнэйдэ ород яһанай гурбан хүн орожо ерэбэ.

Шоён үбгэн ангай мяха шорлон, галда шаража һууба. Ёһотой баяр хүндэ ходо тохёолдожо байдаггүй, тиимэһээ мүнөө тэрэнэй онсо һайн үдэр һэн. Дэжэдынь һургуули дүүргэд, ажалда ороод ерээ бшуу. Шоён түрүүшээр басагаяа һургаха дурагүй байтараа, шэнэ сагта эхэнэршье хүн һаа эрдэмтэй байха юм гэлсэхэдэнь, «ганса үхибүүмни хүнһөө доротонгүй ябаг даа» гэжэ бодоһон юм.

— Басагамни, тингэхэдээ үхибүүдые һургадаг болохошни гээшэ гү?

— Тиигэхэмни, баабай.

— Эхэнэр хүн аад, багша... — гэжэ үбгэн үг-маг гэбэ.

— Баабай, дурагүйдэнэ бэшэ аабзат?

— Үгы, үгы,—гэжэ Шоён арсаба. — Саг хубилдаг юм гэһэн ха юм даа...

Игэжэ тэдэнэй хөөрэлдэн байтар нохойнууд хусажа, үбгэн газаашаа гараба.

Дэжэд эсэгынгээ танигдаагүй хүнүүдээр хөөрэлдэхые сонхоор хаража байгаа һэн. Тэрэнь һөөргөө ерэхэдээ:

— Газарай эд бэдэрхэнь ха... Ногоон нуур хүрэтэр газаршалыш гэнэ... Сарай соо үнжэг...

— Ошолдохотнай гү?

— Хамаагүй, үдэршын газар лэ даа...

Дэжэд шалаяа угаажархиха һанаатай хүнэгөө бараад уһанда ошобо. Тэдэ хүнүүд горхоной эрьедэ нюур гараа угаажа байбад. Дэжэдэ талаһаань удхахаяа, эгэ эрье руу басаганай һэмээхэн бууҕада, тэдэнэй нэгэн шамдуухан ерээд, хүнэгыень эрижэ, уһаар дүүргээд үгэбэ. Дэжэд сэбэр ородоор: «Һайнта даа», — гэбэ.

— Ородоор мэдэхэ гүт? — гэн, энэ асуугша хүн гайхан тэрэниие шарайшалаад, юушьеб һанажархиһан мэтэ болобо.

— Бага сага, гэһэнэй удаа хүнэгөө үргэлөөд, Дэжэд ябашаба.

Тэрэ хүн нүхэдтөө ошоод:

— Газаршан манда хэрэггүй! — гэжэрхинэ.

— Пётр Данилович, Ногоон нуур хүрэтэр...

— Хэрэггүй!

— Тиигээд гурбуулан нэгэшье дуһал салдидхангүй, саб гэтэр бэеэ абаад ошожо ябаһан Дэжэдэй хойноһоо харабад.

— Үнэхөөр сэбэр басагач! — гэжэ нэгэниинь шэбэнэбэ.

— Шангель купецэй һамганһаа ямар бэ? — гэбэ нүгөөдэнь.

— Тьюу! Тэрэ боошхо болоһон эхэнэрые юун гэжэ дурданаш даа!.. Тиигэбэшье ударидагша Пётр Даниловичай үргэһэн хүрэнэгүй, ехэл зүрхөө хүдэлһэн янзатай... Магад, эдир залуу Дэжэдэй дүрэ зураг нюдэнһөөнь һалангүй гү? Иимэ сэбэрхэн, уяхан басагантай мүнөөшье болотор һайнаар хөөрэлдэжэ үзөөгүй. Хада уула хэсэлгэн, фронт, доторой дайн, түрмэ, сүлэлгэ... Шэлдэг һаһан хиидэ хаягдаа... Али залхуу, шадалгүй эдэ зантагарнуудые хүдэлмэришэн болгожо абаһандаа гэмшэнэ гү? Тэдэ тарилгын үедэ энэ хоёрһоо сүлөөтэй хүн олдоогүй бшуу...

Харин Дэжэдэй энеэдэһэн хүрэнэ. Ородоор дуугархадань тэдэ хүнүүд ехэ гайхаа бшуу. Ондоо яһатан хадаа юушье ойлгохогүй гэжэ һанагшадай нэгэн байгаа ёһотой. Тэдэнэр хэзээ өөһэдөө юумэ ойлгоор болохоб? Тэдэ тэрэ хүн яагаа дулаахана, зохидхоноор өөрыень хараа һэм?..

Басагад иимэ даа... Хүнэй яажа тэдэндэ хандахые зүрхөөрөө таагаад ябадаг.

Шоён үбгэн хүдэһэн хүнжэлөөрөө нааршаажа, һүниин һэрюухэн агаараар хомхойгоор амилжа хэбтэхэдээ, элдэб юумэн тухай ходол шэбшэдэг.

...Шоён эдир залуу ябахадаа хадын гүндэ агнажа ябаһан һөөнүүдаар ушаржа, нэгэнэйнь сэбэрһээ сэбэр басага хаража тэрэнтэй зүрхэ, бэеэ нэгэдүүлхэ зүбшөөл эхэ эсэгэһээ абахаяа нютагаа ерээшэ һэн. Өөһэдымнай яһанай үхибүүд яагааб гэлдэжэ, айлайнгаа үбгэдэй хорибошье, дурлаһан сэдьхэлэй хүсэндэ диилдэн, хүлеэһэн хүүхэндөө бусаа бэлэй. Зуурандаа таабайнгаа заажа үгэһэн жалгада ошожо, ялагар һайхан сула алта абаад, һоёд отогтоо дүтэлхэдэнь, утаанайшье үнэр анхилаагүй, нохойшье хусаагүй... Хооһон... Үндэр модоной будүүн гэшүүһэд дээрэ модон урса... Гайхаһаар тэрээн өөдэ абиржа, бишыхан нүхэрөөн шагааба: шэнэһэнэй зөөлэн шэлбэһэн дээрэ хани болохо хүүхэниинь хүхэ сагаан болошонхой хэбтэбэ! Шоёниие хүлеэжэ ядаад, унташаһан хэбэртэй... Сэбэр нюурыемни һайнаар хаража, пайшаагты гэжэ зорёолон, нюдөө анаад хэбтэһэн хэбэртэй... Ерээдүйнгөө дүүрэн жаргал зүүдэндээ хараһаб, намайе бү һэрээгты гэһэн хэбэртэй... Тэдэ, тэдэ...

Алтан дэлхэйе хараха дурагүй болоһон Шоён гэдэргээ бусаба. Баян жалгадаа ерэжэ, дуратай гансынгаа нарихан уян хургаараа барягүй мондогорхон алтаяа альган дээрээ гаргажа, нюдэнэйнгөө нёлбоһоор сүршэжэ, гэдэргэнь Хангайдань бусаагаа һэн.

«Баян Хангаймни ямар хатуубши!..»

6.

ТИИГЭХЭДЭЛ тэрэ Дёминиие тэндэһээ олоо һэн. Гашуудалта ябадалыень гайхан шагнаа бэлэй.

Дёмин Уураал гэдэг нютагта алтанай уурхайда сагдаа харуулшан байгаа. Нэгэтэ алта тээһэн хамбы дээрмэдэгдэжэ, тэрэ хардуулһан юм. Үнэндөө уурхайн эзэдые Дёмин тонуулда һэжэглэдэг. Бү мэдэе. Алтан гээшэ зоболон, нүгэл шэбэл, хара һанаа асардаг, тэрэниие харахыса хараяб, үзэхысэ үзөөб гэжэ хэлэдэг. Тэдэ ами наһыень абархын түлөө Шоён тэрэл алтынь жалгаһаа асаралдаа бэлэй.

Хүбүүтэй болохо һэм гээ һэн Дёмин. Хэдэн жэлэй саана Шоёной засагта тушаажархиһан поручик баһал Урааалай хүн һэн. Эхэ эсэгэгүй, үншэн үндыһөөнь, хүндэ үргүүлһэнээ хөөрөө һэн. Эсэгэмни түрмэдэ үгы. Эхэмни үхэһэн юм гээ һэн... Магад, тэрэ поручик Дёминой хүбүүн байгаа гү?.. Эсэгынгээ нюуса мүрөөр ябаһаншье байхадаа болохо... Тиихэдэ поручигтай хамта тушаалгагша капитан Дёминой һамган Марьяые буугай хүрзөөр сохигшо түрмын харуулшан байжа магад...

Игэжэ бодоһоор, үбгэжөөл өөрынгөө ажаябадалда оробо. Тэрэнэй басаган Дэжэд поручигта адли мүн лэ үргэмэл. Басаганиинь ехэ болоо, наһаа хүсэжэ, хүн боложо ябана. Багша хадаа олон һурагшадтай байха. Тэдэнэрынь булта сэбэр сэхэ зон болохо. Тэдэнэртэнь лэ Хангай нютагнай баялигаа хайрлаха ёһотой гэжэ. Теэд эдэ ородуудай нэгэниинь тэрэндэ юундэ иимэ танил шэнгиб?

Үглөөгүүр болоходо Шоён аяншадай ударидагшадань ошожо:

— Тание таниха хэбэртэйлби, — гэбэ.

Тэрэнь бэшэнһээ холо боложо:

— Зүб даа, үбгэн, таниха ёһотойт... — гэбэ. Тиихэдэнь Шоёной шэг хүйтэржэ:

— Алта бэдэржэ ерээ гүг? Олохогүйт, — гэбэ.

— Юундэ?

— Муу һанаатай, бузар ябадалтай зондо тэрэ олдохогүй. Алтан — нангин юумэн! — гээд, үбгэн буруу хаража. — Оложошье болохош... Орхиһон хүнүүдэйнгээ араг яһануудые дахаһаар ошоо һаа. — гэжэ хэлэбэ.

Новиковой досоо харлашаба. Энэ зөөридэ дүтэлхын түлөө олохон хүнэй ами наһа таһалжа тэрэ ерээ даа. Ехэнхинь ажалша, тэрээндэ мэхэлэгдэһэн хүнүүд бэлэй...

Хэды соо бэдэрээд олоогүй юумээ һанагдаагүйгөөр үзэжэрхихэдөө, зоримгой бардам түсэбүүдые зохёожо эхилээ һэн. Улаантанда тушаагдаад, тэдэнэй гарта байхадаа олон юумэ ойлгохо боложо, түрмэ, сүлэлгэдэ удаан ябаашье һаа, ород гүрэндэ үмсын зөөриин үгы болоһые, тэрэ ехэ баялигай гансал арадай болоһые ойлгохо талаантай байгаа һэн. Сүлөөдэ гарахадаа, гүрэнтэй хэлсээ байгуулжа, Түнхэнэй алта бэдэрхэ зүбшэл абаад, энэ ерээд ябаһан үень байгаа.

— Хатуул үбгэнши даа, — гэжэ Шоёной хойноһоо тэрэ үгэлбэ. Тиихэдэ үбгэнэй залуухан басага баярлуулхаяа зүүдхэл дархалһанаа һанаба. Мүнөө үбгэнэй хэлэгшэ үгэнүүд тэдэ зүүдхэлнүүдыень тиихэдэ басаганай урдаһаань шэдэгшэдэ адли мэдэрэл түрүүлбэ бшуу.

Алтатай жалгые Новиков дахяад олобо. Тэрэнээ шэнжэлхын түлөө сула алта, алтанай шулуу абаад, һөөргөө харгыгаа тэмдэглэһээр, баяртай тэхэрижэ ябаба.

Нэгэтэ хоножо байтараа нүхэдэйнь нэгэн асууба:

— Энэ алтаяа яахабибди?

— Бултыень гүрэндэ тушаахабди, — гэжэ Новиков энеэбэ. — Бидэ алтаар юу хэхэбибди?

Һүни тэрэ нүгөөдэ нүхэрөө үгэдөө оруулба. Тиигээд хонолгодоо хэбтэһэн Новиковто аһахадань хорд, сад гэһэн абяан, уухилаан, аахилаан дуулдаад, хадын дүлии балай харанхы намдашаба.

Нүхэрнай уһа гарахадаа үхэшоо гээд, тэрэ хоёр бусажа ерэбэ. Хара хэрэг аргагүй элирдэг. Хожомынь тэдэнэр зэмээ амсаа һэн.

Гэбэшье, тэдэнэр алтатай жалгада ошохо замаа ойлгожо абаагүй байшоо...

Шоён үбгэн нэгэтэ гансааараа тэрэ жалгада түүдэг табижа хоноод, үдэшын наранай туяада, үглөөнэй мананда тэрэниие хаража һайшаагаад, сайгаар сэржэмдэжэ, аман соогоо удаахан шэбэнээд ерээ һэн...

Һуурийнай һургуулида багшалдаг Дэжэдтээ ошоһоор агнахаяашье тэрэ болёо һэн.

— Дёминой алтан тухай хөөрыт, — гэхэдэ, тэрэ:

— Дёминой гэжэ юу хэлэбэт? Хайшан гээд ганса хүн алтатай байха юм? Хангайн алтан гээшэ! — гэжэ дурагүйлхэдэг бэлэй.

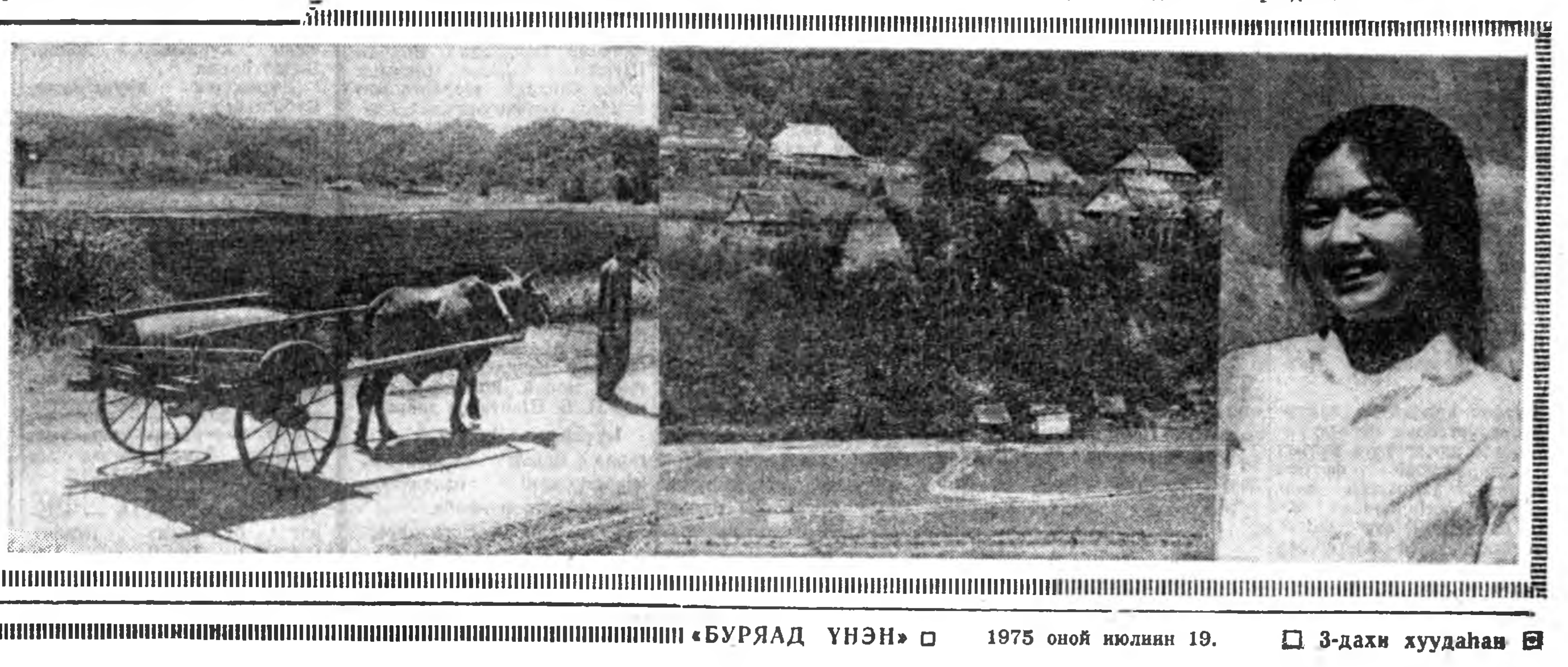
Шоён үбгэниие үхибүүд дахаад һаладаггүй. Тэрэнэй хөөрэхэдэнь дэрбэгэрхэн шэхэнүүдынь нэгэшье үгыень алдадаггүй.

Алтан мундаргын буурашагүй баялиг, тэрэниие ашаглаха арюун сэдьхэлтэй баатарнууд тухай түүрэхэдэнь жэгтэй һонин байдаг юм.

Тэдэнэйнь нэгэн энээ тээ рэгдэбэ.

(Түгэсхэл. Эхининь июлиин 18-най номерто).

СҮЛӨӨТЭ ВЬЕТНАМАЙ МҮНӨӨНЭЙ БАЙДАЛ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Вьетнамай Демократическа Республикын Лайтяу провинциин таряашан аюулгүй болгогдоһон американ авиабомбые металломдо абаашажа ябана. Шонла провинциин рисэй полидо, Моктяу госхозой ород хэлэнэй багша Нгуен Ван Лам.

ТАСС-ай фотохронико.

ТОЛИ

ЕРЫТ НААШАА ЁОХОРТОО...

Горсоведэй гүйсэдкомой соёлой таһаг, комсомолой горком, арадай уран бүтээлэй байшан буряад арадай национальна хатар — ёохорой унтаршоод байһыень энэ жэлдэ дахин һэргээхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа эхилбэ. Соёлой таһагые даагша Светлана Филипповна Миронова энэ хэмжээ ябуулгые бэелүүлгэдэ ехэхэн туһаламжа үзүүлнэ гэжэ эндэ тэмдэглэмээр. Буряад зоной эгээн дуратай энэ наадые залуу үетэнэй дунда үргэнөөр дэлгэрүүлхын тулада аймаг бүхэндэ хатарагдадаг ёохор гүйсэдхэһэнэй түлөө «Ёохор-75» гэһэн конкурс залуушуулай дунда хоёр дахин үнгэргэгдөө.

Соёл-гэгээрэлэй училищиин дирижерско-хоорой отделени байгша ондо дүүргэһэн Николай Дашеевич Намсараев эдэ конкурснуудые үнгэргэлгэдэ эдэбхи үүсхэл гаргажа, эмхидхэхы бэлиг шадабаритай байһанаа харуулба. Соёл гэгээрэлэй болон хүгжэмэй училищинуудай студентнэр нүхэрэйнгөө үүсхэлые халуунаар дэмжээ. Н. Д. Намсараевай зохёоһон сценаряар «Залуу наһанай охин» гэжэ конкурс залуушуулай зүрхэ сэдьхэл татама һонирхолтойгоор үнгэрөө.

Гуран шиирэнэй шэрбэжэ, харалган бүрхэг үдэшэ байгаашье һаань, үбгэд, хүгшэд, залуушуул городой ажалшадай амаралтын паркын ёохорой талмай дээрэ олooрoo суглараа. Буряад зонoймнай хэр угһаа хойшо дурлажа, нангинаар сахижа ябаһан ёохорой хүгжэм-аялга дахинаа зэдэлжэ, олоной сэдьхэл хүдэлгөө.

Түхэреэн галаа тойрожо,
Түмэн галуун ганганаа.
Түлиһэн галаа тойрожо,
Ахай, дүүхэй ганганаа...

Үнэхөөрөөшье, энэ үдэшэ урданайхидал адли залуушуул түүдэг тойрон хаталдаа.

Буряад арадай ёохор, наадан, хатар аймаг бүхэндэ үе сагайнгаа шэнжэ, зонойнь ямар ажал хэдэг байһые гэршэлэн харуулдаг байна. Жэшээлхэдэ, Эрхүүгэй областиин Эхирэд-Булгадай районой «Арбагай» гэжэ ёохорой хатар агнууриин түхэл шэнжые элеэр харуулна. Духэриг болoжо эршэмтэй солбоноор гараа иишэ тиишэнь арбагайдан, гэнтэ зогсолто хэжэ байгаад хатархадаа, ан гүрөөл үргөөхэ, намнаха гэхэ мэтэ агнууриин шэнжэ һажаана гээшэ. Энээн тухай мүн лэ «Арбагай» хатарай дуун соо игэжэ дуулагдана.

Арбагар эбэртэй гүрөөһэн
Абай зонине хүдэлгөө.
Аяр шара сааштаймнай
Нааданай зонине
хүдэлгөө...

Захааминай аймагай эртэ урда сагай ёохорой дуунай үгэнүүд игэжэ эхилдэг:

Хуһан дорохи түлеэе
Хуратай байсарнь
хулгайлаа.
Хуримда байһан дүүхэйе
Ахайтай байсарнь
хулгайлаа...

Энэ дуун урдын балар сагта басагадые хүсөөр хадамда үгэдэг заншалые шоо үзэнэ, залуушуулай зүрхэ сэдьхэлээрээ буруушаан тэмсэдэг байһые гэршэлнэ.

Арад зон ажабайдалдаа болоһон хубилалтануудые дэмжэн абджа, уран бүтээлнүүдтээ элирхэйлэн харуулдаг бшуу. Илангаяа революциин һүүлээр энэ шэнжэ буряад зоной творчестводо элеэр харагдаһан байдаг. Совет засагай Буряадта тогтожо байһан түрүүшын жэлнүүдтэ ёохорой дуун, хатар аймаг нютаг бүхэндэ түргэнөөр таража, агитационно-пропагандистска удха шэнжэтэй боложо, шэнэ ажабайдалые магтан дуулаһан байдаг. Сог залитайгаар дуулагдадаг, хүнгэн солбоноор хатарагдадаг «Осоо», «Колесуха», «Аэ, комсомол» гэхэ мэтэ ёохорой хатарнууд нимэ удхатай.

Байгал ехэ далайдаа
Бааржаараа тамарая,
Басагад, хүбүүд бултадаа
Комсомолшууд болое.
Историёо баранишь
эблүүлһэн
Владимир Ильич Ульянов
Бага яһатан бидэнэртэ
Баяр жаргал асараа...

Ёохор гол түлэб нэгэ ниитэ үндэһэ һууритай байбашье, аймаг, нютаг бүхэндэ ондо ондоогоор гүйсэдхэгдэдэг, нютагай өөр онсо түхэл шэнжэтэй байдаг юм. Аймаг, нютаг бүхэндэ гүйсэдхэгдэдэг буряад наада хатар шэнжэлгэ һайжаруулхын, мүнөө үеын шэнжэтэй болгожо, саашадань хүгжөөхын тулада буряад ёохорой хатарнуудай семинарнуудые үнгэргэхэ шухала гэжэ һанагдана.

Элинсэг хулинсагайнгаа алтан шэнгеэр хадагалжа ябаһан ёохор наадые саашадань хүгжөөхыень залуушуулдаа үнэн сэдьхэлһээ хүсөө.

Т. ГЕРГЕСОВА,
РСФСР-эй габьяата артистка, соёл гэгээрэлэй училищиин багша, ёохор нааданай конкурсын жюрин гэшүүн.

ҮЙЛЭНҮҮД

Б. НАМСАРАЙН

Нэгэ нютаг соо,
Нэгэ һуни соо
Хурбаа юртэмсын
Хугасаата ёһо соо
Болоһон үйлые
Бэшэбэб эндэ:
Арангатын хотондо
Айл нэмэбэ:
Аюшын хүбүүн
гэрлэжэ,
Арандын басага
асарба.
Бүтлөөһэтын хотондо
Бүлэ һандарба:
Будын Бадла гааража,
Бутид һамгаа үлдэбэ.
Түрэлгын гэртэ
Хүн түрөө:
Түдэбэй Дулма
Хүбүүтэй болоо.
Хэдэн һарада
Хэбтэрнин байһан
Һамжил баабай
Наһа бараа.
Сагаан хара хоёр,
Һайн муу хоёр
Урилдажа ябадаг —
Инмэл даа Жама ёһон,
Элдэб даа хүнэй наһан.

„ГУРБАН НАРАН"

Тус фильмые режиссер А. Дашиев уран зохёолшо В. Липатовтай найруулан зохёогоо. Режиссер А. Дашиев Москва хотодо Бүхэсоюзна гүрэнэй кинематографиин институтда СССР-эй арадай артист Е. Л. Дзиган, СССР-эй арадай артист Л. Н. Свердлин гэгшэдэй курсые дүүргээд «Мосфильм» киностудида ажаллаһан байна. Удаань Монголой Арадай Республикада ошожо, «Заяанайм нютаг» гэһэн фильм өөрынгөө зохёолоор табиһан байна. Һүүлээрнь «Казахфильм» киностудида «Ханхина, тамтам» гэһэн фильм бүтээлсэһэн юм.

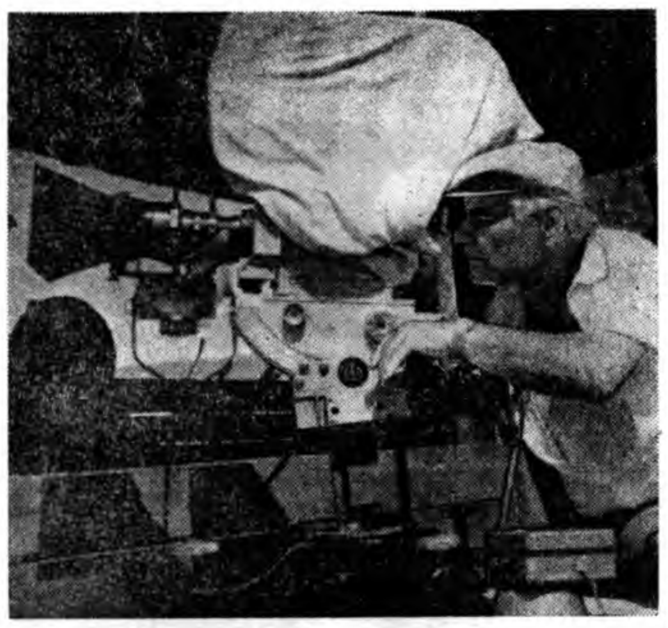
«Гурбан наран» гэжэ фильм тухайгаа тобшохоноор хөөрэжэ үгэхыень режиссер А. Дашиевта хэдэн асуудалтайгаар хандабабди.

— Танай энэ шэнэ фильм дотор юун тухай хэлэгдэнэб?

— «Гурбан наран» гэһэн фильм мүнөө үеын хүдөөгэй малшанай ажабайдал, хүсэл һанал харуулха зорилготой юм. Ажал, ажалша хүнэй ажамидарал зохёолой үндэһэн болoжо үгэнэ. Мүнөө үедэ манай буряад арад культурыншье, экономикыншье талаар гайхамшагта туйлалтануудые туйлажа байнхай. Буряад арадайнгаа хүгжэлтын амжалтануудые, һайн һайхан талыень зохёолдоо харуулхые хүсэнэбди. Манай республикын мүнөө үеын байдал тухай уран һайханай фильм урда тээнь хэгдээгүй байһан гээшэ. Тиимэһээ харюусалгатай, хүндэтэй, ехэ хүдэлмэри бидэниие угтажа байна гээшэ. Мүнөө дээрээ фильмын удхые, үйлэнүүдые хэлэхэдэ дан эртэ гэжэ һананаб. Нэгэ хэдэн һара үнгэрхэдэ хүн зоной өөһэдөө хаража, сэгнэлтэ үгэхэнь лабтай бэзэ.

Оронго тосхонһоо холо бэшэхэнэ оршодог Сагаан нуурай эрьедэ ута сагаан һарабша, хэдэн олон машина, автобус харагдана. Уран гоё угалзаар шэмэглэгдэһэн энэ һарабша хараха янзада ноoһо хайшалалгын газар гэжэ һанахаар. Дүтэлэн ошоходо, үнэхөөрөөшье ноoһо хайшалалгын газар байба. Гэбэшье энэ барилга ямар нэгэн колхозой гү, али совхозой бэшэ, харин «Мосфильм» киностудиин байшаба. Эндэ студиин хүдэлмэрилэгшэд ерэнхэй. Режиссер Арьяа Дашиевай найруулгаар «Гурбан наран» гэһэн уран һайханай үнгэтэ фильм буулгажа байна.

Хэдэн олон тусхай түхеэрэлгэнүүд. Шэнэ фильмын хэһэгүүд буулган абтана. «Бэлдэгты! Мотоор! «Гурбан наран», 192-дохи кадр. Нэгэдэхи дубль»... Ноoһо хайшалалгын һарабша дороһоо хонишон Жалсан (РСФСР-эй габьяата артист С. Будажапов), Дарима (Буряадай АССР-эй габьяата артистка М. Зориктуева) хоёр гаража ерэнэ. Энэ хэһэгэй буулгагдаһанай һүүлээр, тошиилын дэргэдэхи, автолавкын ерэһэн үзэгдэлнүүд буулгагдана.

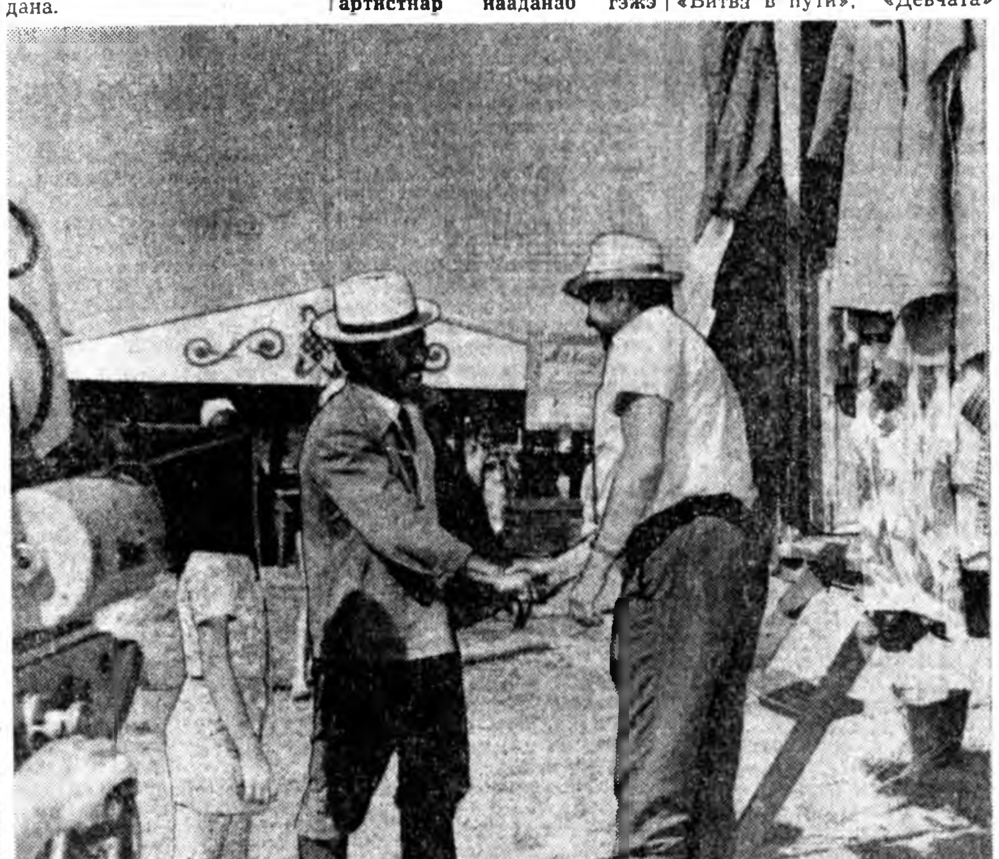

— Шэнэ фильмдэ ямар артистнар нааданаб гэжэ манай уншагшад ехэтэ һонирхоно ёһотой. Хэлэжэ үгыт, нюуса бэшэ һаань.

— Энэ нюуса бэшэ. РСФСР-эй арадай артист Б. Вампилов, РСФСР-эй габьяата артист С. Будажапов, Буряадай АССР-эй габьяата артистка Н. Шагдарова, Буряадай АССР-эй габьяата артистка М. Зориктуева, Довженкын нэрэмжэтэ киностудиин артистка В. Гришокина, Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай артистнар М. Елбонов, М. Жанхандаев, Зүүн Сибиринн соёлой институдай студентнэр Л. Бурдуковская, А. Дашиев болон бусад наадаха байна. РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Т. П. Лебешев манай фильмын ахамад оператор юм. «Щит и меч», «Тишина», «Застава в горах», «Битва в пути», «Девчата» болон бусад олон фильмүүдые буулгаһан хүн юм. Уран зураашa А. Пластинин энэ фильмые уралан шэмэглэнэ. Хүгжэмэй талаар хэлэхэдэ композитор Базар Цырендашиевай хүгжэм намда ехэтэ һайшаагдадаг ушарһаа энэ кинодо уринхайб. Жэнхэни буряад, хүнэй сэдьхэл хүдэлгэмэ хүгжэм зэдэлхэ ёһотой.

— Тон мүнөө үедэ юун хэгдэжэ байнаб?

— Ноoһо хайшалалга, бэлшээри гэһэн объектнүүд буулгагдажа дүүрэжэ байна. Тэрэнэй һүүлээр сур харбаан, үер, хонишоной хото гэһэн хэдэн томо объектнүүд буулгагдаха юм. Энэ хүдэлмэри намар болотор ябуулагдаха. Бэшүүрэй гүбээнүүдые, Борьёогой тала дайдые, Баргажанай уула хадануудые, Түнхэнэй мундаргануудые — Буряад оронойнгоо үзэсхэлэн һайхан байгаалиие, арадайнгаа һайхан сэдьхэл энэ кинодоо магтан харуулха хүсэлтэйб. Хүдөөдэ болоһон үйлэнүүдые буулгажа дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр Москвада «Мосфильмын» павильонууд дотор ондоо хэһэгүүдыень буулгахабди. Эндэ хонишоной гэр дотор, колхозой правлени соо болоһон үйлэнүүд харуулагдаха юм. Тиихэдэ июлиин 25 багаар Дээдэ Онгостойдо зунай найр буулгахабди. Эндэ кинодо буулгуулха дуратай хүнүүдэй ерэбэл, тон дуратайгаар угтан абахабди. Бидэнэй энэ хэрэгэй урагшатай ябаха хэрэгтэ нютагай партийна, советскэ органуудай хүтэлбэрилэгшэд ехэ туһа үзүүлнэ. КПСС-эй обком, Министрнүүдэй Совет тусхай тогтоолнуудые гаргажа, манай хүдэлмэридэ ехэ анхарал хандуулжа, горитой туһа үзүүлнэ гэжэ онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. КПСС-эй XXV съездэдэ бэлэг болгон, энэ фильмээ дүүргэхээр хараалнабди.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Режиссер А. Дашиев. 2. Фильмһээ хэһэг. 3. Фильмын ахамад оператор Т. П. Лебешев.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДһЭЭ

Ж. ЮБУХА[Е]

ДАЛАЙН ЭРЬЕДЭ

Намдуу далай долгёо эбхэн гүбижэ,
Уран модошондол шулуун эрьеэ татана.
Залуу наһанайм эжэл намайгаа тэбэрижэ,
Дуран тухай гуниггтай аялгаа татана.
Һэбшээ жабар һэбхи ябадалтай эхэнэртэл,
Һэрьеэд, үгэ дуугаа, харгыгаа һэлгэнэ.
Одод үүлэнэй забһараар манние гэтэһэндэл,
Огторгойн үндэрһөө анилзан хүлгэнэд.
Дэлхэй, далай, одод, ши һэбхи жабаршье,
Тэрэ үдэшымнн уулзалгын шухала бэшые,
Тинхэдэ ойлгоһон байгаа ёһотойт.
Теэд дэмы дуранай галда носоһыем хэлээгүйт.

Болот БАЛЬЖИНИМАЕ[В]

УРЯАЛ

Үргэн талын сэсэгтэл
Үеын олон нүхэдөө
Урин байнаб, таанадаа.
Үнэр баян Агадаа
Үнгын олон сэсэгүүдэй
Үнэр хангал шэнгээһэн.
Уужам хоймор таладаа
Урин дохин байналби.
Онон хатан эжытэйм
Оншотой гоёор
танилсахалта.
Алхана буурал абатайм
Амар мэндээ хэлсэхэлта.
Талын дууша нүхэдтэйм
Тала нүхэд байхалта.
Түрэл нютагтам дурлажа.
Түрэеэшье хэжэ
болохолта!

Хүүгэд наадана

Хүүгэд тулалдажа
наадана,
Хүүгэд гэр барижа
наада[на],
Хүүгэд айл болoжо
наада[на],
Хүүгэд наадана, наад[ана]
Наадана бишыхан
басага[д],
Наранда игаана аятай[хан]
Тэнгэрэндэ шубуун
жэрг[энэ]
Тэнгэрэндэ наран, наран!
Түхэреэн нара зуража,
Түмэн хүүгэд наадана.
Талада шубуухан
уурхайл[на]
Талада сэсэгүүд, сэсэгү[үд]
Дэлхэйн олон багашуул,
Дайнай утаа бү харагты
Эб найрамдалай замаар
Энэ дэлхэйе хүтэлэгты!

БАСНИ

Гунга ЧИМИТОВ

ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛ

Зариман байдаг — ондоо
хүнүүдые
Зараха болоходоо, юумэ
хүүлэхэдээ,
Элдэб шэнэ арга һанаха,
Эдэбхи үүсхэл гоёор
гаргаха.
Харин өөрөө өөрынгөө
һанаашалгые
Хамтын туһада бэелүүлхэ
болоходоо,
Хажуушаа хараха,
гэдэргээ буляалдаха,
Халаглажа орохо,
өөрыгөө хараaха.
Этээл нэгэ нимэ хүн
тухай
Энэ басни соогоо
хөөрэхөө һананхайб...

★

Ажалшадай хамтын
суглаан дээр
Айхабтар гээгдэлдэ
ороһон
Зургаадахи бригадые тон
ехээр
Зэмэлжэ, шүүмжэлжэ
ороо һэн.
Артелиин контородо
хүдэлдэг
Амаргүй дүршэлтэй
Нэгэн
Ехэл бүдүүзгэй юумэ
Ендэртэ томоотойгоор
гараа һэн.
—Адаг шэрэжэ ябаһан
Артелиин зургаадахи
бригадын
Алдуу эндүүень заахада,
Амаршье, бэлэншье юм
бэзэ,—
Гэжэ конторын Дарга
Гэмгүй гоёор эхилбэ. —
Харин заһарха замыень
Хараалжа, заажа үгэхэ
хүн
Энэ суглаан дээрэ
Эгээ үгы байшаба.
Тус асуудал дээрэ
Тусгаар тогтохо
хүсэлтэйб.
Зургаадахи бригадын
даргада
Захиха нимэ юумэтэйб:
Эдэбхи үүсхэл гаргалга—
Эгээн шухала зүйл
гээшэ.
Нүхэрни, хэрэгээ
ябуулхадаа,
Нэн түрүүн энээндэ
түшэглэ.
Үндэр ажалдаа өөрөө
һэн ха даа,
Үльгэр жэшээ, харуула.
Хүн зоноо үүр сүүрээр
Хүдэлмэридэнь гаргадаг
бай.
Харанхы болоһон хойно
Харнха гэртэнь табидаг
бай.
Ажалдань зоноо томилоод,
Амаршоод һууһанай
хэрэггүй —
Хаана хүшэр хүндэ бэ—
Хам орон, өөрөө
хүдэлмэрилэ.
Үдын забһарлалгын сагые
Үлэ мэдэг хороохо юм,
Үлүү газарта
тамхилалгые
Үгы хэхээ оролдохо юм.
Архи тухай
хэлэнэшгүйб —
Амандаал хэһэн хүниие
Колхозһоо һэе бодогүй
Холодуулжа шадаха
хэрэгтэй.
Заршам дүрим эбдэдэг
Залхуу тунайша зонине
Нүхэдэй сүүдээр һунөөжэ,
Нюдэ нюургүй хэһээхэ
юм.
Алхам бүхэндэ алмалта—
Ажахын хүгжэхэ зам эн[э]
Адха ороһон, балга
бензин,
Ахир шүрэб бүхэнине
Тон нарин нягтаар
Тооложе байха шухала.
Газараал, газараал,
нүхэрни,
Гамтай һайнаар элдэхэ,
Уһалха, шэмэ үгэхэ,
Уялгаяа дүүргэхэ.
Хони малайнгаа үүлтэрые
Ходо һайжаруулжа байха,
Түрүү эрдэмэй
туйлалтада
Түшэглэжэ, ажалаа
ябуулха,
Эдэ олон эрилтые
Эрхимээр дүүргээд байгаа
һаа,
Зургаадахи бригадын
бригадир,
Зулай баридаг
болохолши, —
Гээд, конторын
мэргэжэлтэ
Гэдэргээ һууридаа
һуугаа һэн.
Суута энэ сэсэн үгэ
Суглаашадые гайхуулба.
«Ямар һайнаар хэлэнэ ба,
Яаһан зүбөөр заана бэ —
Ажахые ударндаха
Айхабтар бэрхэ энэ Хүн
Конторoдо минин дэмы
Хорожо хэбтэхэнь —
буруу лэ.
Бираа таһарһан
зургаадахи
Бригадын дарга
болгохо»,—
Гэжэ суглаашад тогтообо,
Гэр гэртээ тараба.
Артелиин конторoдо
хүдэлдэг
Амаргүй мэргэжэлтэ
Нэгэн
Һууриһааш бодохо
тэнхээгүй
Һууһаар тэндээ гээгдээ
һэн.
«Үбгэртэрөө ухаа
ороогүй,
Үлтиртэрөө шүлэ
гараагүй»
Гэжэ намайе хэлээ, —
— гээд,
Гэмэржэ тэрэ ороо лэ. —
Тэнэг тархи! Яахаяа би
Тэрэ яндан бригадирта
Ухаа зааха гэжэ
Улаагаараа орообиб?
Хүнэй хэхэ юумые
Хэлэхэ, заахада бэлэн лэ,
Хара тархидам тудаха
гээд,
Хаанаһаа мэдэбэ
гээшэбиб?
Ямарш эдэбхи
үүсхэлгүй
Ябажа ябахагүй гэжэ,
Олоной түлөө мүн баһа
Оролдоһон хүн болохо
гэжэ
Хамаг зоной мэдэхэ,
Харин бэелүүлшэгүй
юумэ
Хэлэн байнал гэжэ
Хэлэхэдээ яалайбиб!
«Хормойн ута —
Хүл орёохо,
Хэлэнэй ута —
Хүзүү орёохо» гэһэн
Урданай сэсэн үгые
Ухаандаа абаагүйнгөө
түлөө
Мүнөө зобожо ябыш
даа —
Мэ сүү!»

Футбол ЗОНЫН МҮРЫСӨӨН НЭЭГДЭБЭ

Эдиршүүлэй дунда РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө 21-дэхи зонын мүрысөөн уржадэр республикымнай ниислэл — Улаан-Үдэ хотодо, БурАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ баярай оршон байдалда нээгдэбэ.

«Мүрысөө нээлгын парад жагсаагдаа» гэжэ мүрысөөнэй ахамад судья Я. Г. Кельманэй элидхэмсээрнь, арһан бүмбэгын мэргэжэл шадабарида һуража ябагшадай энэ ехэ наада үнгэргэхэ эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ Д. Б. Шагдуров эдир футболистнуудые халуунаар амаршалаад, дүршэл шадабаряа улам дээшэлүүлжэ, амжалта туйлан, Россин Федераци дотор илалта гарахын тула оролдохыень хүсэһэн байна.

Командануудай капитанууд зонын мүрысөөнэй туг үргэбэ.

Футбол наадаанда залуушуулые үргэнөөр хабаадуулха, нютаг нютагуудта хүүгэд ба эдиршүүлэй футбол хүгжөөхэ хүдэлмэриие һайжаруулха, республикын эрхим бэрхэ команда болон футболистнуудые элирүүлхэ гээшэ энэ мүрысөөнэй гол зорилго болоно.

РСФСР-эй эдиршүүлэй (1958—1960 онуудта түрэһэн) команданууд 24 зоно болoжо хубаараад, дүрбэн шатаар наадажа, Россин Федерациин чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхые, «А» классай мастернуудай ёһотойл халаан болохые эрмэлзэхэ байна.

Уулзалга 10 минутын забһарлалгатайгаар тус тустаа 40 минутын хоёр таймда үнгэргэгдэнэ.

Улаан-Үдын 6-дахи ДЮСШ, «Сэлэнгэ», Ангарск хотын «Старт», Кемеровэй ДЮСШ, Эрхүүгэй «Ангара» командануудай эдир футболистнууд манай 21-дэхи зонын нааданда хабаадана. Тиихэдэ Томск хотын эдир спортсменүүд ерэхээр хүлеэгдэнэ.

...Республиканска категориин судья Я. Г. Кельманэй (Челябинск хото) жэмбүүр үлеэхэдэнь, Улаан-Үдын хүүгэдэй-эдиршүүлэй спортын 6-дахи һургуулиин һурагшад Кемерово хотын футболистнуудтай талмай дээрэ түрүүлэн гараба.

Нааданай эхилэмсээрнь хоёр командын спортсменүүд эршэмтэй добтолго хэнэ. Уданшьегүй манай эдиршүүлэй мэргэжэл шадабари ехэтэй байһаниинь элирнэ. Тиин айлшадай вратарь Юра Морозов яһала һайнаар наадажа, онобшотой шангаар сохигдоһон бүмбэгэ хэдэ дахин барижа абаһан байха юм.

Саашада, нааданай эршэ улам шангадажа, Улаан-Үдын 50-дахи дунда һургуулиин 9-дэхи класс дүүргэһэн Миша Трифоновэй айлшадайнгаа хэдэн хамгаалагшадые мэхэлжэ гараад, воротагай саада булан руу бүмбэгэ сохижо оруулхадань, сугларагшад альга ташалгаар, «Бэрхэш даа!» гэһэн магтаалай үгэнүүдээр үдэшэбэ.

Манай футболистнууд дүршэл шабаритай, онол арга ехэтэй, шуран сүлхэ, бар хүсэтэй гэхэ гү, али тодорхойлон хэлэхэдэ, Кемеровэ хотын хүбүүдһээ һураггүй булюу байһанаа хоёрдохи таймда баталаа.

Забһарлалгын дүүрэмсээр эдиршүүлнай амжалтаараа зоригжожо шангаар добтолон, айлшадаа тухарашуулба. Саша Аргуновой буланһаа сохилто хэхэдэнь, 51-дэхи дунда һургуулиие энэ жэлдэ дүүргэһэн эдиршүүлэй 1-дэхи разрядтай Володя Трофимов бүмбэгэ тодожо абаад, воротагай дэргэдэ болоһон хөөрсэгэнөөе һамбаашалан, нааданай тооe 2:0 болгожорхино. Удаань 45-дахи дунда һургуули дүүргэһэн Женя Сахинов шалгарба.

Энэ уулзалгада эдэбхитэй һайнаар наадаһан Володя Шевляков хэдэхэн минутын үлөөд байхада толгойгоороо бүмбэгэ сохижо оруулан, олоной магтаалда хүртэһэн байха юм. Игэжэ түрүүшынгээ уулзалгада манай эдиршүүл 4:0 тоотойгоор шүүгээ. Ёһоор һайн эхин лэ!

— Нёдондо Ангарск хотодо үнгэргэгдэһэн зонын мүрысөөндэ гурбадахи һуури эзэлээ һэмди. Энэ амжалтаяа алдангүй шангай һууриде гарахые оролдохобди. Эрхүүгэй, Ангарскын эдиршүүл бэрхээр наадаха байха, — гэжэ манай командын тренер В. Б. Шантаков хөөрэнэ.

Һүүлээрнь Эрхүүгэй «Ангара» манай «Сэлэнгын» эдиршүүлтэй наадахадаа 4:0 тоотойгоор илаба.

Мүрысөөн үргэлжэлһөөр.

Б. М. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Студентнэрэй барилгын отрядууд» — түрүү бэшэг. ТАСС-ай һүүлэй һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда: В. Леоновой статья. П. Шабогоровой статья. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ.

Гурбадахи хуудаһанда: П. Боркиной статья. Мүрысэдэг хүршэнэрэй һонин. Элдэб һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Субботын хуудаһан.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 9.55 — Дамжуулгын программа. 10.00 «Газар — Замбуулин — Газар». Замбуулинһаа абтаһан пресс-конференци. 10.45 —«Хүхюун нотонууд» (үнгэтэ). 11.00 — «Главна конструктор» — телевизионно документальна фильм (1-дэхи сери). 12.00 — «Время». 12.40 — «Газар дээрэ уулзатараа». Замбуулинһаа абтаһан репортаж. 13.15 — Концерт. 14.00 — Һүүлэй һонин. 14.15 — «Зураг бүхэндэнь наран» (үнгэтэ.) 14.30 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын ушар» (үнгэтэ). 15.30 «Үглөөнэй почто хүгжэмтэ программа(үнгэтэ). 16.00 — «Агаарай долгин дээрэ» — түрэлхидөөрөө уулзалга, репортаж (үнгэтэ). 16.25 — «Созвездие Гагарина». А. Пахмутовагай вокальна цикл (үнгэтэ). 16.45 — Документальна фильм. 17.00 — «Замбуулинһаа абтаһан һонин». 17.15 — СССР-эй арадай артистка. И. Архиповагай концерт. 17.35 — «Робкий герой» — телевизионно уран һайханай фильм. «Африкада болоһон ушарал» гэһэн циклһээ түрүүшынхиэ харуулагдаха (үнгэтэ). 18.30—Политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Жуков телевизор харагшадай асуудалда харюусаха. 19.15 — «Белые ночи» гэһэн искусствын фестивалиин түгэсхэлэй концерт (үнгэтэ). 20.10 — Замбуулинһаа абтаһан һонин. 20.25 — «Нэгэ час Москвада». 21.30 — Д. М. Шостаковичой скрипкын пьесэнүүд (үнгэтэ). 22.00 — «Главный конструктор» — телевизионно документальна фильм (1-дэхи сери). 23.00 — Һүүлэй һонин. 23.15 — «Уран зураашад тухай рассказууд. Рафаэль. 23.45 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын ушар» (үнгэтэ). 00.45 — СССР-эй арадай артистка И. Архиповагай концерт. 01.05 — «Нашествие львов» телефильм. «Африкада болоһон ушарал» гэһэн циклһээ (үнгэтэ). 02.00 — «Время».

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 2-54-54, приёмная — 2-54-93, зам редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретаря — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, пропаганды и агитации — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, писем и селькоров — 2-67-81, информации — 2-34-05, общественная приёмная — 2-56-62, машинное бюро — 2-57-63, корректорская — 2-35-95, фотолаборатория — 2-33-61.